

KI-notat nr.: 100/2010 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Nord-Norsk Småkraft AS/Femtevassselva kraftverk		
Fylke/kommune:	Nordland/Hamarøy		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	<i>Øystein Grundt</i>
Saksbehandler:	Vegard Hotvedt Strømsvåg	Sign.:	<i>Vegard Strømsvåg</i>
Dato:	15 DES 2010		
Vår ref.:	NVE 200708325-22		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til bygging av Femtevassselva kraftverk i Hamarøy kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
NVEs konklusjon	2
Søknad	2
Høring og distriktsbehandling	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	16
Tilleggsuttalelse etter sluttbefaringen	18
Søkers kommentarer til tilleggsuttalelse etter sluttbefaring	19
Tilleggsopplysninger	20
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	21
NVEs vurdering	25
NVEs konklusjon	33

Sammendrag

Nord-Norsk Småkraft AS søker etter vannressursloven § 8 om tillatelse til å bygge Femtevassselva kraftverk i Hamarøy kommune i Nordland fylke. Det søkes også om tillatelse etter energiloven for etablering av nødvendige høyspentanlegg.

Kraftverket vil utnytte et nedbørfelt på 46,5 km². Middelvannføringen er beregnet til 2,54 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,39 m³/s. 5-persentil for sommervannføring er 0,53 m³/s og 5-persentil for vintervannføring er 0,33 m³/s. Søker har foreslått en minstevannføring på 0,39 m³/s i perioden 1. mai til 30. september og drift uten slipp av minstevannføring resten av året. Kraftverket vil ha en slukeevne på 4,57 m³/s som tilsvarer 180 % av middelvannføringen. Laveste slukeevne vil være 0,46 m³/s som tilsvarer 18 % av middelvannføringen. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 2,7 MW og vil utnytte et fall på 70 m, mellom inntak på kote 144 og avløp på kote 74, og vil gi en midlere årsproduksjon på 8 GWh.

De verdifulle naturtypene gråor-heggeskog og gammel lauvskog er registrert i influensområdet. Vassdraget har muligens også en svak utforming av naturtypen bekkekløft. Fossenever som har status som sårbar (VU) i Rødlista er registrert langs vassdraget.

Hamarøy kommune er positive til en utbygging under visse forutsetninger. Nordland fylkeskommune har fremmet innsigelse mot søknaden på bakgrunn av mulige negative konsekvenser for fossenever som har status som sårbar (VU) på den nasjonale Rødlista. Fylkesmannen i Nordland og Markus Kråkmo m.fl. går imot utbyggingen. Hovedargumentene mot utbygging er i forhold til negative konsekvenser for biologisk mangfold, kulturminner, rekreasjon og friluftsliv. Reindriftsforvaltningen, til dels på vegne av reinbeitedistriktet, stiller enkelte krav knyttet til avbøtende tiltak og tidsrom for gjennomføring av anleggsarbeid.

NVE legger vekt på at tiltaket vil gi noe økt produksjon av fornybar energi og bidra til noe lokal næringsutvikling og verdiskapning. NVE vurderer samlet sett at en utbygging av Femtevasselve kraftverk vil ha akseptable miljømessige konsekvenser. Ved en utbygging med nærmere fastsatte avbøtende tiltak, herunder slipp av minstevannføring, mener NVE at virkningene for biologisk mangfold og øvrige allmenne interesser vil være akseptable.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Nord-Norsk Småkraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Femtevasselve kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Nord-Norsk Småkraft AS, datert 7.5.2009:

"Nord-Norsk Småkraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Femtevasselve i Hamarøy kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- Å bygge Femtevasselve kraftverk.

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Femtevasselve kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning."

Hoveddata for det planlagte kraftverket er som følger:

"...

Femtevasselve kraftverk, hoveddata		
TILSIG	Utbyggingsalternativ	
Nedbørfelt	km ²	46,5
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	80,1
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	54,6
Middelvannføring	m ³ /s	2,54

Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,39
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,53
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,33

KRAFTVERK

Inntak	moh.	144
Avløp	moh.	74
Lengde på berørt elvestrekning	m	850
Brutto fallhøyde	m	70
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,135
Slukeevne, maks	m ³ /s	4,57
Slukeevne, min	m ³ /s	0,46
Tilløpsrør, diameter	mm	1400
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	900
Installert effekt, maks	MW	2,68
Brukstid	timer	2990

MAGASIN

Magasinvolum	mill. m ³	-
HRV	moh.	144
LRV	moh.	144

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,0
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	5,0
Produksjon, årlig middel	GWh	8,0

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	28,6
Utbyggingspris	kr/kWh	3,56

Femtevassselva kraftverk, Elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	3,1
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	3,1
Omsetning	kV/kV	6,6/66

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km	0,6
Nominell spenning	kV	6,6
Luftlinje el. jordkabel		Jordkabel

”

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Hamarøy kommune uttaler i brev datert 8.6.2010:

”...

Hamarøy kommune vedtok kommuneplanens arealdel 2009-2018 i kommunestyrets møte av 15.10.2009. Arealdelen omfatter hele kommunen og viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. I kapittel 7.5 ”Områder hvor mindre kraftverk kan tillates” er ikke Femtevasselve nevnt spesifikt. Det påpekes imidlertid i opplysende retningslinjer at ”Kommunen er kjent med at det foreligger planer om å etablere en rekke småkraftverk i Hamarøy, og vil gi uttrykk for at det er ønskelig med etablering av flere slike kraftverk. Slik utbygging forutsetter imidlertid at det ikke foreligger overvekt av motstridende interesser, herunder bl.a. fiske, biologisk mangfold og friluftsliv.”

Videre er følgende bestemmelser knyttet til utbygging av mindre kraftverk:

- *Ved bygging av mindre kraftverk skal det tas landskapsmessige hensyn.*
- *Det tillates ikke bygging av permanent veg til kraftverkets inntak.*
- *Det stilles krav om avbøtende tiltak og minstevannsføring for å avbøte på konsekvensene for biologisk mangfold.*

Området ved inntaket til kraftverket er tilrettelagt for campingturisme, og influensområdet er i søknaden vurdert til å ha middels til stor verdi for friluftsliv/reiseliv. I konsesjonssøknaden er konsekvensene for fagtemaet friluftsliv/reiseliv vurdert til å gi middels negative konsekvenser. Hamarøy kommune ønsker her å påpeke om at området i tillegg til camping, er benyttet til fiske- og rekreasjonsformål for lokalbefolkning og hytteiere i området.

For fagtemaet biologisk mangfold er området vurdert å ha middels til stor verdi, da det er funnet en rødlisteart (laven fossenever, kategori sårbar VU), samt naturtypene gråor-heggeskog og gammel lauvskog (ospeholt). Konsekvensene for biologisk mangfold er i rapporten vurdert til å være middels negative. Hamarøy kommune viser til bestemmelsene i kommuneplanens arealdel vedrørende forbud mot bygging av permanent veg, samt krav om avbøtende tiltak og minstevannsføring, og ønsker at disse følges opp i NVEs konsesjonsbehandling.

Hamarøy kommune vil vurdere ytterligere innspill til konsesjonsvilkår når NVEs innstilling foreligger og kommer på høring.”

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev datert 14.10.2009:

”...

Generelt om småkraftverksutbygginger i Nordland

Vi ser at det i Nordland løpende kommer inn søknader om småkraftverksutbygginger. Disse småkraftverkene vil, dersom det innvilges konsesjon, sakte men sikkert ”spise opp” en stor del av det vi har igjen av inngrepsfrie naturområder i Nordland. For å unngå en utbygging av små vannkraftverk der ”først til mølla” i stor grad har vært gjeldende praksis, arbeides det nå med å få på plass fylkesvise planer for småkraftverk. Nordland fylkeskommune har igangsatt arbeidet med en plan som skal ligge til grunn for vurderingen av konfliktgrunnlaget, og dermed danne et bedre grunnlag for å foreta en prioritering av prosjekter ut fra miljøhensyn og lønnsomhet. Vi mener at behandlingen av alle småkraftprosjekter, og spesielt de med stort konfliktpotensial, bør utsettes til denne planen foreligger. Vi vil da kunne vurdere

konfliktgrunnlaget gjennom en "samlet plan", noe som dermed vil gi bedre mulighet til å prioritere de minst miljøskadelige og samtidig mest lønnsomme prosjektene.

Gråor-heggeskog

Det ble registrert en liten forekomst av naturtypen gråor-heggeskog i nedre del av influensområdet av Femtevasselve. Høgstaude-strutseving-utforming er den normale og stabile typen. Det næringsrike og fuktige miljøet i denne skogtypen gir grunnlag for høy biologisk produksjon og stort artsmangfold både blant planter og dyr. Det ble imidlertid ikke registrert rødlistede arter innenfor naturtypelokaliteten, men påvisningen av lungenever (*Lobaria pulmonaria*) indikerer at skogsområdet er å anse som kontinuitetsskog. Undersøkelser av en liten populasjon av lungenever tyder på begrensninger i form av lavt reproduksjonspotensial og det viser seg at små populasjoner har problemer med å kompensere for både menneskelige og naturlige forstyrrelser (C. Scheidegger 1994).

Funnet av arten tyder på en særlig verdifull utforming av naturtypen. Fylkesmannen er derfor enig i konklusjonen i miljørapporten om at lokaliteten må ansees som viktig. Naturtypen er truet av vassdragsreguleringer, forbygginger, veibygging, drenering og bebyggelse.

Flommarksskoger er særdeles sårbare da vannregimet er viktig for utformingene. Redusert vannføring vil endre fuktigheten langs elva og således kunne innvirke negativt ovenfor naturtypen. Etter Fylkesmannen vurdering vil lavarten isolert sett ikke bli påvirket som følge av utbyggingen, men indirekte vil endring av kontinuitetsskogen kunne føre til reduksjon av lungeneverforekomsten.

Rødlistede arter

Rundt 2000 arter står i fare for å forsvinne fra norsk natur, blant annet fordi habitater ødelegges. Norge har som mål å stanse tapet av naturens mangfold innen 2010, jfr. Norges ratifisering datert 10.05.01 av FN-konvensjonen om biologisk mangfold og Countdown 2010 som fremmer og støtter konkrete tiltak som skal hjelpe til å nå 2010-målet om stans i tapet av biologisk mangfold.

Fossenever

Fossenever (*Lobaria hallii*) er en nordlig lavart som finnes på stammer av lauvtrær og greiner av gran i fuktig skog. Arten er kjent fra fuktige skogshabitat med lite direkte sollys. Lavarten er primært en epifytt, og vokser ofte i nærheten av bekker og elver. Fossenever er i den nasjonale rødlisten kategorisert som sårbar (VU). Det følger av dette at det er 10 % sannsynlighet for utdøing av lavarten innen 100 år. Artens trusselbilde består hovedsakelig av hogst og vassdragsreguleringer.

Som det påpekes i miljørapporten er fossenever fuktrevende. En utbygging av omsøkte kraftverk vil medføre reduksjon av elvas vannføring. Dette vil påvirke arten negativt som følge av reduksjon av luftfuktighet innenfor angjeldende område. Inngrepet vil etter all sannsynlighet føre til at laven forsvinner fra området.

Horndykker

Det er registrert hekkeområder for horndykker (*Podiceps auritus*) både oppstrøms (Femtevatnet) og nedstrøms (Fjerdevatnet) influensområdet for angjeldende tiltak.

Horndykker er klassifisert som sterkt truet (EN) i Norsk Rødliste av 2006. Det er rapportert om sterk tilbakegang i kjerneområdene i Nordland og Troms. Årsakene til tilbakegangen er imidlertid ikke entydig klarlagt. Direktoratet for naturforvaltning (DN) sendte 07.07.09 ut et utkast til handlingsplan for arten på høring. Truslene og påvirkningsfaktorene for den norske

bestanden av horndykker er sammensatt. Det kan i denne forbindelse nevnes predasjon, næringskonkurranse fra fisk, garnfiske om våren, menneskelig forstyrrelser og arealinngrep (mudring, utfyllinger, vannstandsregulering (vannstandsheving), bekkelukking, tørrlegging m.v.).

Som hekkehabitat foretrekker horndykkeren små vatn med grunne partier på mineralrik berggrunn eller finsedimenter. Lokalitetene har rik bunnvegetasjon og et allsidig utvalg av vanninsekter, marflo og småfisk (Fjeldså 1994). Horndykkeren kan imidlertid hekke i mange ulike habitater. Horndykkeren holder til i stillestående vann, og en reduksjon i vannføringen i fallpartier av vassdraget vil ikke påvirke arten. Under forutsetning av at tiltaket ikke medfører vannstandsheving i Femtevatnet, ansees ikke horndykkeren å bli vesentlig berørt.

Myr

Myr kan være av stor betydning for det biologiske mangfoldet. Arealinngrep og drenering utgjør en trussel mot sårbare myrområder, og store arealer har gått tapt eller blitt skadet som følge av endringer i arealbruken. Det er ikke beskrevet hvilken myrtypeforekomst som blir berørt av foreliggende tiltak, og om denne eventuell er truet/sårbar. I forbindelse med etablering av rørgate og atkomstvei vil det måtte påberegnes planering, utfylling og drenering av myrområdet. Denne opparbeidelse av grunnen vil kunne være negativ for våtmarksområdet.

Friluftsliv

Området rundt Femtevatnet og Sjettevatnet er gjennom kommunens friluftskartlegging angitt som særdeles viktig utfartsområde (A+). Det framgår av kommunens vurdering at området er tilrettelagt med parkering, gapahuker, hytter, grillplasser og båtutleie, og at det er et mye brukt turområde både vinter og sommer. Hovedbruken er tilknyttet fiske, skiturer og fotturer.

Det planlagte inntakspunktet er lokalisert til friluftsområdets avgrensning i nord. Vannførringsreduksjon og nødvendige inngrep i forbindelse med kraftverket vil komme i tillegg til eksisterende inngrep i området. Redusert vannføring i utløpselva og bygging av inntaksdam vil kunne redusere opplevelsesverdi av friluftslivsområdet rundt utløpselva.

Konklusjon

En reduksjon i fuktigheten vil sannsynligvis føre til at fosseneveren forsvinner fra området. På bakgrunn av dette stiller Fylkesmannens seg kritisk til omsøkte utbygging. Etter vår vurdering vil den planlagte etableringen ikke være i samsvar med nasjonalt mål om å ivareta det biologiske mangfoldet.

Dersom NVE finner at hensynet til målet om ny fornybar kraft skal tillegges større vekt enn regjeringens mål om at truede arter og ansvarsarter skal opprettholdes, anbefaler Fylkesmannen følgende avbøtende tiltak:

- Slipp av minstevannføring også gjennom vintersesongen
- Dersom anleggsaktivitet skal foregå nærmere aktive reir enn ca. 500 meter, bør anleggsperioden legges utenom hekkeperioden for horndykker. Dette for å unngå forstyrrelser under eggleggingen og klekkingen av første kull, som normalt foregår fra mai til slutten av juli. Anbefalt minsteavstand avhenger imidlertid av topografien i området
- Revegetering av stedeagne arter på en naturlig måte
- Legges vekt på skånsom behandling av terreng og vegetasjon”

Sametinget uttaler i brev av 3.8.2009:

” ...

Sametinget befarte begge omsøkte kraftverk i 2007 uten at det ble registrert automatisk fredete samiske kulturminner. Vi har derfor ingen merknader til søknaden om bygging av Gjerdalselva og Femtevassselva kraftverk i kommunene Sørfold og Hamarøy.

Vi viser dog til aktsomhetsplikten etter kulturminnelovens bestemmelser:

”Skulle det imidlertid under arbeid i marken komme frem gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. Lov 9. Juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) 8.”

Sametinget forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi viser for øvrig til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune, Kulturetaten, Kulturminner i Nordland.”

Nordland fylkeskommune uttaler i brev datert 14.6.2010:

” ...

Biologisk mangfold

Det er påvist en rødlistet art som blir direkte påvirket av planene for kraftverket. Dette er ”fossenever” som er en nordlig lavart som finnes på stammer av lauvtrær og greiner av gran i fuktig skog. Arten er kjent fra fuktige skogshabitat med lite direkte sollys. Fosseneverlokaliteten ligger på spredte ospetrær nær vestsiden av den regulerte delen av elva. Totalt sett vurderes potensialet for ytterligere rødlistearter som lite langs Femtevassselva. Fossenever er sårbar (kategori VU i rødlista), noe som betyr at arten har en høy risiko for utdøing (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år).

Totalt er det 156 registreringer av fossenever i Norge. Dette utgjør over 50 % av antatt europeisk bestand og 1-5 % av global bestand av arten (kilde Artsdatabanken). Lokaliteten ved Femtevassselva er ikke registrert i Artsdatabanken.

Den største trusselen for arten er hogst og vassdragsreguleringer. Fosseneverlokaliteten som ligger på de spredte ospetrærne nær vestsiden av elven vil bli middels negativt berørt av tiltaket fordi det blir redusert fuktighet fra elven under vekstsesongen. Fylkesmannen i Nordland skriver at arten sannsynligvis vil forsvinne fra området hvis kraftverket etableres.

I konsesjonssøknaden er det ikke tydelig sagt hva forventede konsekvenser for fossenever vil bli. Her vises det til den miljøfaglige undersøkelsen som er vedlagt konsesjonssøknaden. Undersøkelsen er gjennomført av Grønn Kompetanse og supplert av SWECO Norge AS.

I konsesjonssøknaden og miljørapporten er det diskutert avbøtende tiltak. Vannføringen i den berørte delen av elva vil bli vesentlig endret mellom inntakspunktet (kote 145) og utløpet for kraftstasjonen (kote 74).

Det anbefales å opprettholde vannføring under bygging og ved drift av kraftverket. En minstevannsføring, under- og etter en kraftutbygging, vil kunne ivareta deler av det biologiske mangfoldet i elva. Minstevannsføring vil, i tillegg til biologiske effekter, virke positivt inn på brukerne av området, ved at man ivaretar elva som landskapselement. En minstevannsføring for prosjektet fastsettes av NVE. Minstevannsføringen vurderes å gi miljøgevinst, og anbefales på generelt grunnlag.

I konsesjonssøknaden er det foreslått en minstevannsføring tilsvarende alminnelig lavvannføring (5 persentil) kun i sommerhalvåret. Men det vil være muligheter for å slippe forbi en høyere vannføring enn alminnelig lavvannføring i sommerhalvåret. Dette fører til lavere inntjening ved kraftverket, men med tanke på det biologiske mangfoldet og naturopplevelse er det viktig å unngå tørrlegging av elva. Det er også viktig å praktisere en minstevannsføring under anleggsfasen, dette for å opprettholde livsbetingelsene til de vanntilknyttede artene.

I konsesjonssøknaden fremgår det at det er påvist en annen rødlistet art i området. Dette er horndykker, hvor det er påvist hekkeområder både oppstrøms og nedstrøms det planlagte kraftverket. Horndykker er klassifisert som sterkt truet (EN) i Norsk Rødliste av 2006. Horndykkeren holder til i stillestående vann, og en reduksjon i vannføringen i fallpartier av vassdraget vil ikke påvirke arten. Fylkesmannen i Nordland skriver at under forutsetning av at tiltaket ikke medfører vannstandsheving i Femtevatnet, ansees ikke horndykkeren å bli vesentlig berørt.

Naturmangfoldloven (NML)

Den 01.07.2009 trådte Naturmangfoldloven (NML) i kraft. Loven er den mest omfattende og viktigste lov om forvaltning av norsk natur noensinne. Loven har stor betydning for alle instanser som forvalter eller påvirker natur, bl.a. gjennom arealplanlegging. Lovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

"Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur."

Loven fastsetter følgende forvaltningsmål for arter (§ 5):

"Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av."

Naturmangfoldloven inneholder fem sentrale miljørettslige prinsipper i §§ 8 til 12. Disse prinsippene skal legges til grunn som retningslinjer blant annet ved utøving av offentlig myndighet. Dette omfatter beslutninger etter både naturmangfoldloven og andre lover som berører natur. De vurderinger som den offentlige myndigheten gjør med hensyn til disse prinsippene skal fremgå av beslutningen, jf. NML §7:

"§ 7. (Prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen."

I denne saken er det kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet i §§ 8 og 9 som er av interesse. Myndighetene skal i utgangspunktet bygge på vitenskapelig kunnskap når det treffes beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet. Dette gjelder primært kunnskap som allerede er tilgjengelig. Det kan også omfatte kunnskap som eventuelt må fremskaffes. Med «fremskaffes» menes både innhenting av eksisterende kunnskap som er vanskelig tilgjengelig eller ikke kjent for forvaltningsmyndigheten, og ny kunnskap. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og omfang. Et absolutt krav om et vitenskapelig

kunnskapsgrunnlag for enhver beslutning som berører naturmangfoldet ville favne altfor vidt. §8 lyder som følger:

”§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet”

Selv om det ikke foreligger vitenskapelig kunnskap kan erfaringsbasert kunnskap danne grunnlag for de beslutninger som fattes. Slik kunnskap kan besittes av de ulike aktører som berøres av vedtaket og i forvaltningen selv.

I forhold til Femtevassselva kraftverk er naturmangfoldloven av relevans i forhold til lokaliteten med den rødlistede og utrydningstruede arten fossenever.

Miljørapporten foreslår økt minstevannsføring som avbøtende tiltak fordi dette vil kunne ivareta deler av det biologiske mangfoldet i elva, men rapporten og konsesjonssøknaden konkluderer ikke om dette er tilstrekkelig til at Fosseneverlokaliteten vil overleve en utbygging.

Fylkesmannen i Nordland skriver som nevnt i sin uttalelse at lokaliteten etter deres vurdering vil dø ut hvis Femtevassselva kraftverk etableres.

Dette tyder på at kunnskapsgrunnlaget i forhold til Fossenever ikke er tilstrekkelig til å kunne avgjøre hvilke konsekvenser utbyggingen kan medføre for Fosseneverlokaliteten. Det kan derfor være behov for å få bedre kunnskaper om lokaliteten og hvilken påvirkning en kraftutbygging vil få for fosseneverlokaliteten, jf. NML § 8.

Når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger utbyggingen kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. I denne sammenhengen vil tap av en rødlisteart ikke være forenelig med naturmangfoldloven eller nasjonale mål om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Man skal da legge ”føre-var-prinsippet” til grunn og avslå konsesjonssøknaden for kraftverket, jf. NML § 9:

”§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”

Innsigelse

Innføringen av ny plan- og bygningslov fra 01.07.2009 medførte at Nordland fylkeskommune ble gitt mulighet til å fremme innsigelse til saker som behandles etter vannressursloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven. Konsesjonssøknaden til Femtevassselva kraftverk behandles etter vannressursloven, og fylkeskommunen har da i henhold til § 24 i loven anledning til å fremme innsigelse. Kunnskapen om hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for fossenever er uavklart. På denne bakgrunnen kan Nordland fylkeskommune med henvisning til

naturmangfoldsloven, herunder "føre-var-prinsippet", fremme innsigelse til konsesjonssøknaden.

Landskap og bruk av området

Prosjektområdet tilhører landskapsregionen Fjordbygdene i Nordland og Troms. Mest utbredt i landskapsregionen er høye og avrunda fjell, men også åser, heier, vidder og mindre dalfører er vanlige her. En fremtredende fjellformasjon i prosjektområdet er Kråkmotinden med sine 916 m.o.h.

Planlagt inntak ligger omtrent der E6 krysser Femtevasselve. I dette området er det tilrettelagt rasteplass for bilister og campingturister. Liknende tiltrettelegginger er gjort langs grusveien nesten helt frem til Femtevatnet, hvor det er skilt for parkering av bobiler og campingvogner flere steder. Den samme veien fører også fram til flere hytter med båter i området. Alt dette tyder på at det er mye ferdsel, spesielt tilknyttet friluftsliv og reiseliv i området. Det må også antas at det foregår en del bading i elven oppstrøms planlagt inntak.

Bruken av veien inn til Sjettevatnet blir også i søknaden omtalt som viktig både for turister og lokalbefolkningen. Området brukes mest om sommeren (turistsesongen) og om høsten til jakt og bærplukking, mens bruken reduseres om vinteren.

Ved inntaket vil det bli en del visuelle forandringer som også vil ha negativ påvirkning på landskapet, friluftsliv og annen ferdsel. Det vil bli etablert en 1 m høy og ca. 50 m lang terskel i betong med vannspeil stående opp mot topp terskelen. Den umiddelbare nærheten av inntaket til rasteplassen ved E6 gjør at inntaksområdet må skiltes og sikres slik at ingen turister bader akkurat i innløpsområdet. Dette, sammen med bygging av vei til kraftstasjonen, vil i henhold til søknaden gi liten til middels negativ påvirkning for brukerinteresser. Om vinteren forventes ingen påvirkning som følge av snødekket mark.

I anleggsperioden (ca. 2 år) vil det bli behov for å leie inn entreprenører, og det må forventes at storparten av dette vil tilfalle lokale bedrifter.

Kulturminner og kulturmiljø

Tiltaket er ikke i konflikt med kjente, automatisk fredete kulturminner. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert, og utbygger har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle treffe på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Derimot fins det mange spor etter det tyske jernbaneanlegget fra krigsårene (Polareisenbahn) i området: brukar for kryssing av Femtevasselve, mer eller mindre ferdig jernbanefylling, støypte stikkrenner, tufter etter anleggsleir og lokstall o.a. De godt bevarte anleggssporene er et minnesmerke over de sovjetiske krigsfangenes slit og er et krigskulturminne av stor regional verdi. Hamarøy krigsminnemuseum har planer om å tilrettelegge sporene for besøkende. Det aktuelle området er spesielt godt egnet til dette fordi en forholdsvis lang trasétrekning er bevart, og den er lettgått, også for små barn og folk med nedsatt bevegelighet.

Trasé for nedgravd rør og veg fram til stasjonsområdet er ennå ikke planlagt i detalj. Tiltaket kan potensielt rasere viktige deler av dette krigskulturminnet, men ved tilpasning vil det være mulig å unngå direkte konflikt. Terskelen i Femtevasselve vil sannsynligvis kunne plasseres noe oppstrøms slik at brukar for planlagt jernbanebru ikke ødelegges.

[...]

Vurderinger

Fossenever er en sårbar rødlistet art (kategori VU i rødlista), noe som betyr at arten har en høy risiko for utdøing (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år). Fylkesråden vil understreke viktigheten av det biologiske mangfoldet og frykter at en utbygging av Femtevassselva kraftverk kan medføre irreversible konsekvenser for lokaliteten med Fossenever langs elva.

Våren 2008 sendte miljøvernminister Erik Solheim ut 430 ulike postkort, ett til hver av landets ordførere. Kortene viste et bilde av en art som skulle være en representant for naturmangfoldet i den enkelte kommune, som han ønsket at kommunen skulle ta spesielt godt vare på.

Bakgrunnen for postkortaksjonen var at plante- og dyrearter dør ut i raskt tempo i hele verden. Naturmangfoldet (ofte omtalt som biologisk mangfold) blir fattigere for hvert år som går. Norge har hatt som mål å stanse tapet av landets naturmangfold innen 2010. Det er et mål som gjelder for alle land i Europa. Erik Solheim henvendte seg direkte til alle ordførerne fordi kommunene er sentrale når det gjelder å ta vare på naturmangfoldet.

I postkortet til ordfører Rolf Steffensen i Hamarøy kommune ba miljøvernministeren kommunen ta vare på den truede arten Fossenever, jf. vedlegg.

Fylkesråden registrerer at kunnskapsgrunnlaget i forhold til hvilke konsekvenser en kraftutbygging vil medføre for fosseneverlokaliteten ikke er godt nok. Fagutredningen anbefaler på et generelt grunnlag økt minstevannsføring, men utredningen sier ikke noe om dette vil sikre at Fosseneveren langs elva vil klare seg etter en utbygging. Fylkesmannen i Nordland skriver på sin side at utbyggingen sannsynligvis vil føre til at fosseneveren forsvinner fra området.

Fylkesråden vil understreke viktigheten av å unngå irreversible konsekvenser for det biologiske mangfoldet ved utbyggingen og vil også vise til føre-var-prinsippet i Naturmangfoldsloven. På grunnlag av mangelfullt kunnskapsgrunnlag om konsekvensene av utbyggingen må føre-var-prinsippet legges til grunn, og fylkesråden vil derfor anbefale at Nordland fylkeskommune fremmer innsigelse til utbyggingsplanen.

Dersom det gjennom en godt faglig forankret tilleggsutredning kan godtgjøres at avbøtende tiltak vil sikre at fosseneveren i området ikke vil bli nevneverdig berørt av utbyggingen, vil fylkesråden være innstilt på at en innsigelse kan trekkes.

Fylkesråden ser at inntaksdammen for kraftverket er planlagt lagt til der E6 krysser Femtevassselva. I dette området er det tilrettelagt rasteplass for bilister og campingturister. Liknende tiltrettelegginger er gjort langs grusveien nesten helt frem til Femtevatnet. Konesjonssøknaden påpeker at dette inngrepet er en av de negative konsekvensene tiltaket vil medføre. Fylkesråden understreker viktigheten av at en eventuell konsesjon til tiltaket sikrer at inntaksdammen får en så god landskapsmessig utføring som mulig.

Sporene etter tysk jernbanebygging mellom Femtevassselva og vestsida av Fjerdevatnet (brukar, jernbanefylling, støypte stikkrenner, tufter etter anleggsleir etc) representerer et krigskulturminne av regional verdi. Ved detaljplanlegging av Femtevassselva kraftverk bør en etterstreve løsninger hvor en unngår nedbygging av og skade på krigsminnet. Fylkesrådet finner det nødvendig at utformingen av tiltaket skjer i samarbeid med Nordland fylkeskommune som regional kulturminnemyndighet.

Utbyggingen av Femtevassselva vil gi relativt lite ny kraftproduksjon. Kraftverket vil produsere ca. 8 GWh, mens potensialet for ny småkraft i Nordland utenfor vernede områder er beregnet til ca. 5300 GWh. Midtre Nordland har også i dag et stort overskudd av kraft, og utbyggingen forutsetter at lokal- og regionalnettet utbedres. Fylkesråden registrerer også at de positive

konsekvensene for kommunen kun er eiendomskatt fra anlegget, og kanskje noen ringvirkninger hvis det velges lokale leverandører av service og entreprenøroppdrag til prosjektet.

Fylkesråden konkluderer med at tiltaket kan gi irreversible konsekvenser for den rødlistede arten fossenever som lever langs Femtevasselve. På grunn av manglende kunnskap om konsekvensene for arten må føre-var-prinsippet i Naturmangfoldsloven legges til grunn. Derfor anbefaler fylkesråden at Nordland fylkeskommune fremmer innsigelse til planene for Femtevasselve kraftverk.

Fylkesråden vil anbefale at innsigelsen trekkes hvis det på en faglig god og solid måte kan dokumenteres at utbyggingen, med avbøtende tiltak, ikke vil gi nevneverdige konsekvenser for fosseneveren i området.

Konsekvenser

Ingen konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Vedtakskompetanse

I henhold til delegasjonsreglementet vedtatt i FT sak 049/10 er myndigheten til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon og fremme innsigelse til vannkraftverk på inntil 10 MW delegert til fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

- 1) På grunn av manglende kunnskap om konsekvensene for den rødlistede arten fossenever langs Femtevasselve må føre-var-prinsippet i Naturmangfoldsloven legges til grunn. Nordland fylkeskommune fremmer derfor innsigelse til konsesjonssøknaden for Femtevasselve kraftverk i Hamarøy kommune, jf. vannressursloven § 24.
- 2) Nordland fylkeskommune vil trekke innsigelsen hvis det på en faglig god og solid måte kan dokumenteres at utbyggingen, med avbøtende tiltak, ikke vil gi nevneverdige konsekvenser for fosseneveren i området.
- 3) Hvis Nordland fylkeskommune senere trekker innsigelsen, eller hvis kraftverket til tross for fylkeskommunens innsigelse får konsesjon, vil fylkeskommunen be om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene:
 - a) For å overvåke og om mulig iverksette avbøtende tiltak for negative konsekvenser utbyggingen kan medføre, skal det etableres et miljøoppfølgingsprogram for den rødlistede arten Fossenever.
 - b) Utformingen av inntaksdammen må være slik at landskapet og estetikken i vassdraget ivaretas på en best mulig måte.
 - c) Utformingen av tiltaket skal skje i samarbeid med Nordland fylkeskommune som regional kulturminnemyndighet for å unngå skade på verneverdig krigskulturminne.
 - d) Den nedgravde rørtraseen revegeteres med stedegen vegetasjon.
 - e) Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.”

Statens vegvesen uttaler i brev datert 25.9.2009:

”...

Alternativ 1 innebærer terskel og inntak nedstrøms brua over Femtevasselve på E6. Dette vil være til minst ulempe for vegtrafikken og E6.

Alternativ 2 innebærer terskel og inntak like oppstrøms brua over Femtevasselve på E6. Rørtraseen må da krysse E6, men det er ikke konkretisert hvor og hvordan dette skal gjøres. Søknaden om bygging av kraftverket går inn for at alternativ 2 velges. Vi kan akseptere en slik utbygging på følgende vilkår:

Dagens E6-bru over Femtevasselve har begrenset tverrsnitt for vanngjennomløp. Dersom det blir aktuelt å krysse rørgata under brua må det gjøres uten at lysåpningen under brua blir redusert. Statens vegvesen må godkjenne tegninger for rørkryssing av E6 og det må søkes om tillatelse til rørkryssing av bru eller veg.

Dagens E6-bru over Femtevasselve er gammel og vil i fremtiden bli utskiftet. Vi må derfor ha tilgjengelig en korridor langs E6-brua på minimum 15 meters bredde oppstrøms dagens bru for å kunne anlegge en midlertidig bru i anleggsperioden. I dette området kan det derfor ikke etableres nye installasjoner for kraftanlegg.

Det må søkes Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra E6 før utbygging av kraftverket.”

Reindriftsforvaltningen i Nordland uttaler i brev av 15.10.2009:

”...

Saken berører Labba-gruppen i Ståjggo-Håbmer reinbeitedistrikt og har vært på høring der. Distriktet har gitt tilbakemelding per telefon. De er usikker på hvilken betydning en utbygging vil få for reinflytting gjennom området. De er blant annet bekymret for at det blir mer frostrøyk, og at det kan bli usikker is som følge av utbyggingen. Dette kan gi merarbeid og større kostnader for reieneierne, og økonomisk tap fordi rein går gjennom isen og i issprekker. Ståjggo-Håbmer mener videre at de har krav på økonomisk kompensasjon for merarbeid og tap, både i forbindelse med anleggsarbeidet og på grunn av dårligere flyttemuligheter. Distriktet forutsetter at dette blir tatt opp dersom det blir gitt tillatelse til bygging av Femtevasselve kraftverk.

Reindriftsforvaltningen registrerer at de forhold som reinbeitedistriktet er opptatt av, ikke er særlig omtalt i søknadens pkt. 3.13. I det videre arbeidet er det derfor nødvendig å sikre at reindriften blir aktivt med i planleggingen av hvordan anleggsarbeidet best mulig kan gjennomføres. Det må videre sikres at reindriften får kompensasjon for merarbeid og tap som den eventuelt blir påført av en eventuell utbygging.

Reindriftsforvaltningen understreker videre at Ståjggo-Håbmer reinbeitedistrikt er direkte part dersom det gis tillatelse til utbygging. En tillatelse må også innebære at gjennomføringen av anleggsarbeidet, kompensasjon for merarbeid og tap, m.m. utformes i nært samarbeid med reindriften.”

Markus Kråkmo m.fl. uttaler i brev av 13.10.2009:

”...

Viser til søknad fra Nordnorsk Småkraft AS om konsesjon for bygging av Femtevasselve kraftverk. Saken ble kjent for oss etter annonse i Avisa Nordland i juli 2009. Undertegnede er barn, barnebarn og bekjente av eierne av Kråkmo gård, som grenser til elva som det søkes

utbyggingstillatelse for. Sagvassdalen, der elva ligger, er fra før sterkt berørt av kraftutbygging, og det var med forbauselse at vi så planen om utbygging av nok et område. Vi har følgende ankepunkter til søknaden:

Grunner til at det ikke bør drives kraftproduksjon i Femtevasselve:

1. *Biologisk mangfold.*
2. *Elva som vannkilde.*
3. *Områdets betydning knyttet til rekreasjon og friluftsliv.*
4. *Uklare påstander, vurderinger og formuleringer i søkers utredning*
5. *Flommens betydning for vassdraget*

1. *Det biologiske mangfoldet i og ved Femtevasselve er rikt. Dette gjelder både for fisk, fugl, pattedyr og amfibier i tillegg til skog, lavarter ol. Arter innenfor alle disse kategoriene vil berøres i til dels stor grad. For enkelte fuglearter vil en utbygging av elva medføre at deres biotop fullstendig raseres. Hvilke arter dette gjelder vil jeg komme tilbake til. Elva og vannet nedenfor det planlagte kraftverket har en bestand av til dels svært storvokst ørret. Ved en vannføring som foreslått i søknad, vil denne ørrestammen få problemer med å reproducere seg. Det vil også medføre at oppvekstområdet for yngel kraftig reduseres. Elva og dens omkringliggende områder gir mat, skjul og forplantningsmuligheter for både pattedyr og amfibier, også disse vil i stor grad berøres av en utbygging.*

Vi vil minne om at FN har fastsatt et mål om å stanse tapet av biologisk mangfold (Johannesburg 2002). Dette målet ble vedtatt av den norske regjering og nedfelt i Soria – Moria – erklæringen.

Fugl: Av artene som spesielt bør nevnes er stor- og smålom, horndykker, fossefall, og et stort antall andre ender og vadefugler. De stilleflytende partiene av elva (området ovenfor bru over E6 og området nedenfor "Djuphola") er svært viktige områder med tanke på hekking og oppvekst for ender (siland, laksand, stokkand, kvinand, brunnakkeand, krikand m.fl) og da særlig horndykkeren, som jo er en art i sterk tilbakegang (se vedlagt kart). Horndykkeren bygger reir som festes i siv og planter i elva. Denne arten har i lengre tid hatt vanskelige forhold i vassdraget på grunn av tidligere utbygginger og deres bidrag til ustabile vannstander, men klamrer seg fortsatt fast i Femte - og Fjerdevann, med elva som en livsnødvendighet. Dens fortsatte eksistens i området avhenger av at elva mellom de nevnte vannene i tidsrommet hekkingen skjer, holder en stabil og stor nok vannstand. Om elva bygges ut og det blir praktisert minstevannstand, vil elva ha så liten vannføring at områdene hvor det i dag vokser siv, altså rundt holmen og innløp ved femtevann, vil ligge tørt. Dette medfører to ting. For det første at sivet ikke vil kunne gro der lengre (hekkplass for horndykker m.fl) og at elva blir så lita at det ikke lenger er grunnlag for endene å bruke den som oppvekstområde. Her må det legges vekt på at elva har en viktig funksjon som næringsområde og at den bidrar til nødvendig skjul for endenes avkom. Også elva på oversiden av bru over E6 har denne funksjonen i forhold til fugl. Ved bygging av inntaksdam vil store arealer som i dag brukes til hekking og oppvekst for ender og vadefugler, legges under vann. Ved store endringer i vannføring vil horndykkernes reir kunne bli oversvømt. Områdene som berøres av anleggsveien benyttes årlig av hekkende skogsfugl. Kraftledningen som planlegges tilknyttet kraftverket vil strekke seg over et område med høy grad av fugletrekk, da ender, vadefugler, lom og andre fugler beveger seg opp og ned mellom vannene i dalen.

Fisk: Vi leser i Nordnorsk vannkrafts søknad at det refereres til at Stig Tangen har uttalt at Storelva ikke utgjør en viktig gyteplass for fisk i fjerdevannet. Dette en påstand som i beste fall kan skyldes uvitenhet. Den nevnte personen har oss bekjent ingen oversikt over det aktuelle området og har heller ikke foretatt undersøkelser som kan bekrefte påstandene. For å belyse dette vil vi trekke fram andre gytemuligheter i vannet. Det er foruten Storelva, to andre bekker som har innløp i dette vannet, Mølnelva og Nattnålselva. Disse bekkene har så liten vannføring at storvokst fisk ikke vil ha mulighet til å ankomme gyteplassene, om det kan sies at det finnes gyteplasser for stor fisk i disse bekkene. Det tredje alternativet for stor fisk til å reproducere seg i vannet, er utløpet ved vannets nordre ende. Dette elvestykket har vannføring som tillater stor fisk å vandre til gyteplassene, men strekket som egner seg til gyting er ikke større enn 100-150 meter langt. Altså langt fra tilstrekkelig til en bærekraftig reproduksjon. Når man i tillegg vet at mye av yngel som produseres i utløp gjerne følger elva nedover (altså til Sandnesvannet i dette tilfellet), vil dette området gi lav tilvekst til vannets bestand av storørret. Ved bortfall av gytemuligheter for stor fisk, er det mange ting som tyder på at vannet vil få en småvokst bestand av ørret (bortfall av fiskepisere og genetiske arveegenskaper). Det bør også nevnes at vannet har en liten bestand av røye, hvorvidt denne vil berøres er uklart, men det bør nevnes at røya er en fisk som foretrekker kaldt vann og en stigning i vanntemperatur kan få konsekvenser for denne arten.

Pattedyr: Ynglende dvergspissmus er observert i området hvor kraftstasjonen er planlagt. Det finnes dessuten minst to trekkruiter for elg i området. En rute i området rundt holmen i Storelva og en rute i området hvor inntaksdammen er planlagt. En utbygging vil påvirke disse.

Amfibier: Frosk formerer seg i tilknytning til sivet som vokser rundt holmen i Storelva og på myrene som grenser til elva ovenfor E6 bru. Det er uvisst hvilken art det dreier seg om.

Insekter: Vi reagerer på at en så viktig del av det biologiske mangfoldet som insektene utgjør, ikke er belyst på en seriøs måte i søkers undersøkelser. Det nevnes på side 19 at det ble gjennomført et søk etter vannlevende insekter mens elva var flomstor. Med konklusjon at "det ikke er grunn til å anta...". Dette høres merkelig ut, og det må stilles spørsmål ved at en konkluderer etter ett søk, som i tillegg er gjennomført under meget ugunstige forhold. Undertegnede observerer årlig klekkinger av ulike døgnfluer, vårfluer og lignede.

2. Elva nedenfor den planlagte kraftstasjonen benyttes som vannkilde av minst to hytter. En utbygging vil medføre tap av et viktig område for bading og rekreasjon (Djuphola). En minstevannsføring sommerstid vil antageligvis medføre at elva heller ikke kan benyttes som vannkilde. Dette fordi elva ved ujevn vannføring blir svært misfarget og full av mudder, og ved lav vannføring blir elva nesten stillestående fra holmen og ned mot Fjerdevann.

3. Området som berøres ved en utbygging er gjennom flere år tilrettelagt for turisme og friluftsliv. Dette gjelder blant annet tilrettelegging for rullestolbrukere, campingturisme med mer. Disse investeringene vil være bortkastet om elva fra femte vann demmes opp. Området både ovenfor og nedenfor E6 bru benyttes også i meget stor grad som rekreasjons- og friluftsområde.

4. Vi stiller spørsmål med en del formuleringer i søknad, som for eksempel i punkt 2.2 inntak og overføringer hvor det hevdes at: "neddemt areal antas å være meget beskjedent". Et annet eksempel er under punkt 2.2 kraftstasjon hvor det hevdes at "situasjonen nedenfor kraftverk vil bli tilnærmet dagens situasjon". Dette er en upresis formulering i forhold til at ordet tilnærmet åpner for forandringer, men sier lite om hvor store disse blir. Ut fra hvordan dette området ser ut, vil det vanskelig la seg gjøre å få til en løsning tilnærmet slik det er i dag, da elva nedenfor

Djuphola deler seg i et mylder av småbekker og fosser, hvor blant annet småfisk har sitt oppvekstområde og fossekallen hekker.

5. Årlig gror Fjerde- og Femtevann mer og mer til av plantevekster. Områder som før var preget av sandstrender og klart vann, er nå tilsmusset med gammelt lauv og lignende som igjen blir gjørme og mudder hvor planter og siv blomstrer opp. Dette tiltok etter utbygging av Slunka, da vår- og høstflommen ikke lenger feide gjennom dalen slik den tidligere hadde gjort. At vassdraget heller ikke får kaldt og hardt fjellvann fra sin opprinnelige kilde, har vel også en del å si her. Det må stilles spørsmål ved hvilke konsekvenser enda en utbygging vil få i forhold til temperaturendringer og flommens betydning for vassdraget.

Konklusjon:

Nok en kraftutbygging i Sagvassdalen vil fullføre raseringen av en naturperle. Selv om området har få fastboende, brukes det som nevnt av mange til hytte - og rekreasjonsformål. Ved selve Fjerdevannet ligger det seks - sju hytter/fritidshus. I tillegg er det tre hytter ved Femtevannet og fem ved Sjettevannet. Eiere og besøkende her bruker alle dette området. Det foregår dessuten campingliv, fiske og turgåing ved elva, og kommunens to fiskeriforeninger arrangerer aktiviteter i området. Vi er redde for at denne planen/søknaden er lite kjent for folk som benytter området. Annonsen som kjentgjorde saken kom på et tidspunkt da mange har sommerferie, og derfor ikke holder seg oppdatert.

Vår konklusjon er at området ved Femtevann og Storelva er altfor verdifullt på grunn av områdets biologiske mangfold og andre viktige aspekter til at man kan sette i gang nok en utbygging i vassdraget. At søknaden i tillegg inneholder en rekke faktafeil (blant annet argumentasjon vedrørende gyting, artsmangfold og utbredelse), antagelser og til dels meget uklare formuleringer, bør føre til et avslag på søknaden om utbygging av Femtevasseelva."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 29.6.2010 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"...

Høringsuttalelse fra naboer og Reinbeitedistriktet bærer preg av en oppfatning av kraftutbygging som gjenspeiler tradisjonelle kraftverk i området, dvs. magasinverk. Utover dette er vi, som utbygger, overrasket over at fylkeskommunen legger ned innsigelse på bakgrunn av en registrering av Fossenever (Lobaria Hallii). Dette særlig fordi verken Fylkesmannen eller kommunen ser behov for å ta i bruk lignende virkemidler i planbehandlingen.

På bakgrunn av dette har vi gjennomført en tilleggsvurdering av biolog for å belyse dette nærmere."

Person/Etat	Dato	Innspill	Kommentar
Sametinget	3.8.09	Ingen merknader Understreker aktsomhetsplikt iht. kulturminneloven	Ivaretas i gjennomføring
Statens vegvesen	25.9.9	Begrenset tverrsnitt for vanngjennomløp bru. Krav om å godkjenne tegninger for	Ivaretas i detaljplanlegging

		rørkryssing av E6 og det må søkes om tillatelse til rørkryssing av bru eller veg.	
		Krav om tilgjengelig korridor langs E6-brua på minimum 15 meters bredde oppstrøms dagens bru.	Ivaretas i detaljplanlegging
		Det må søkes Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra E6 før utbygging av kraftverket.	Ivaretas i detaljplanlegging
Markus Kråkmo mfl.	13.10.09	Fugl	Elvekraftverk. Habitat for de fleste arter med unntak av fossekall, ikke direkte påvirket av utbygging. Varsomhet mht. anleggsarbeide i forbindelse med hekkeperiode. Det er ikke registrert fossekall eller lom i området.
		Fisk	Elvekraftverk. Eventuelle gyteområde ikke direkte påvirket av utbygging.
		Pattedyr	Omhandlet i søknad, ingen åpenbare konflikter.
		Amfibier	Elvekraftverk. Habitat ikke direkte påvirket av utbygging.
		Insekter	Biologisk mangfold undersøkelse er gjennomført iht. mal/veileder fra konsesjonsmyndighet. Ingen registreringer.
		Vannforsyning hytter	Elvekraftverk, vanninntak for hytter nedstrøms kraftverket.
		Oppdemming, forhold til turister/rekreasjonsbruk	Elvekraftverk Ivaretas i detaljplanlegging
		Forhold nedstrøms	Elvekraftverk ikke påvirket Ivaretas i detaljplanlegging
		Gjengroing mm.	Elvekraftverk – ikke påvirket
Reindriftsforvaltningen i Nordland	15.10.09	Bekymret for mer frostrøyk, og at det kan bli usikker is som følge av utbyggingen.	Elvekraftverk – ikke påvirket
		Bekymret for gjennomføringen av	Ivaretas i detaljplanlegging/gjennomføring

		anleggsarbeidet, kompensasjon for merarbeid og tap mm.	
Fylkesmannen i Nordland	14.10.09	Gråor-heggeskog	Ikke vernet. (Grunneier kan, i utgangspunktet, hugge ned skogen og plante gran...)
		Fossenever (Lobaria hallii)	Kun en registrering. Notat fra Rådgivende Biologer AS datert 26.6.10
		Horndykker (Podiceps auritus)	Ivaretas av detaljplanlegging. (Begrensning på anleggsarbeide i perioden mai-juli)
Hamarøy kommune	8.6.10	Diverse generelle betraktninger	Ivaretas i detaljplanlegging
Nordland fylkeskommune	14.6.10	Innsigelse iht. PBL.	Jf. Notat fra Rådgivende Biologer AS datert 26.6.10
		Landskap og bruk av området	Ivaretas i detaljplanlegging
		Kulturminner og kulturmiljø	Ivaretas i detaljplanlegging/gjennomføring

Tilleggsuttalelse etter sluttbefaringen

Reindriftsforvaltningen Nordland uttaler i brev av 25.8.2010:

” ...

Reindriftsforvaltningen har i brev av 15.10.2009 gitt uttalelse til søknad om tillatelse. Etter avholdt sluttbefaring ble det gitt anledning til å komme med en skriftlig tilleggsuttalelse angående søknaden.

Befaringen gav et mer detaljert bilde av prosjektet og vi vil derfor komme med en del tilføyelser til tidligere uttalelse.

Inntak:

Reinbeitedistriktet har en flyttlei over elva like ovenfor E6 brua og alternativ 1 for planlagt inntak. Reindriftsforvaltningen vil påpeke at reindriftens flyttleier ikke er lov å stenge jfr. lov om reindrift § 22:

”§ 22. Flyttleier

Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriftens flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttlei eller åpning av ny flyttlei erstattes etter skjønn ved jordskifteretten, hvis enighet ikke oppnås. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnnet.”

Det er i denne sammenheng viktig at NVE ikke tillater en inntaksdam/terskel som vil medføre at flytting av rein blir vanskeliggjort eller umulig. Dette enten som følge av selve konstruksjonen, eller av endrede vann og isforhold.

Alternativt bør det vurderes å ha inntak nedstrøms E6 brua.

Rørgate/vei ned til kraftstasjon:

Planlagt rørgate og vei vil også gå gjennom og langs den samme flyttleien på vestsiden av elva. Reindriftsloven gjelder her tilsvarende, og tiltaket kan ikke medføre at flytting med rein blir hindret. Myrområdet der rør planlegges og veien skal fremføres har også funksjon som beite og oppsamlingsområde før kryssing av E6 og elva.

I forbindelse med rørgata er det viktig at denne blir gravd ned og planert.

Veien kan bli problematisk for reindriften, dersom den trafikkeres i perioder da området er i bruk som oppsamlingsområde og under flytting med rein. Det vil være en fordel for reindriften om veien stenges med bom, og ikke blir tilgjengelig for allmenn biltrafikk. Det ble også tatt opp på befaringen om anleggsveien kan tilbakeføres til "kjøresterkt terreng" og dermed ikke blir tilgjengelig for biltrafikk. Dette er en fordel da det viser seg at bomstengte bilveier ofte blir svært tilgjengelige gjennom utdeling av nøkler.

Det bør i minst mulig grad dreneres på en slik måte at myra vokser til med busker og tett kratt, da flyttleien og oppsamlingsområde krever åpent terreng. Det kan heller ikke grøftes med åpne grøfter som er utformet slik at fremkommeligheten under flytting med rein blir hindret.

Kraftstasjonsområde:

Reindriftsforvaltningen vurderer det slik at selve området for kraftstasjon vil ha liten innvirkning på reindriften.

Anleggsperioden:

I de år det flyttes her med rein foregår dette hovedsakelig på våren og høsten/vinteren. Det bør derfor settes vilkår om at anleggsperioden foretas i et tidsrom som ikke medfører at flytting med rein blir forstyrret. Dette bør også koordineres direkte med distriktet.

Vannføring:

Reinbeitedistriktet påpekte under befaringen at elva i dag har en funksjon som et naturlig sperregjerde for rein når rein oppholder seg i oppsamlingsområdet på vestsiden og nedstrøms inntaket. Dette er en stor fordel da rein i mindre grad vil krysse elva og komme opp på E6. Reindriftsforvaltningen er derfor av den oppfatning at minstevassføringen bør settes så høyt som mulig for å opprettholde noe av effekten elva har som et naturlig stengsel.

Utover de ovenfor nevnte punkter viser Reindriftsforvaltningen til vår tidligere uttalelse."

Søkers kommentarer til tilleggsuttalelse etter sluttbefaring

"...

Inntak/Flyttlei:

Inntak oppstrøms E6 vil bli planlagt slik at:

- Det ikke medfører oppdemming i forhold til normalvannstand.*
- Det sikres tilstrekkelig kapasitet på overløp.*

Vi kan derfor vanskelig se at et inntak plassert oppstrøms E6 vil påvirke påviste flyttlei.

Elv som Sperregjerde/MVF:

Ut fra samtaler under befaring har vi fått forståelsen av at flyttveien og elvas funksjon som sperregjerde er aktuelt kun i et meget begrenset tidsrom. Det bør derfor være mulig å finne tiltak som ikke medfører en permanent økning av MVF.

Andre forhold som er tatt opp vil være naturlige temaer i en eventuell Miljøplan for prosjektet.”

Tilleggsopplysninger

Brev fra Rådgivende Biologer AS datert 26.6.2010:

”...

Angående forekomst av fossenever (*Lobaria Hallii*) i Femtevasselve

I brev fra Nordland Fylkeskommune (datert 14.06.2010) og Fylkesmannen i Nordland (datert 14.10.2009) omtales forekomsten av fossenever (*Lobaria hallii*) i Femtevasselve i Hamarøy. Nordland Fylkeskommune konkluderer med at det må dokumenteres at utbyggingen, med avbøtende tiltak, ”ikke vil gi nevneverdig konsekvenser for fosseneveren i området”.

Undertegnede, da som ansatt i SWECO Grøner AS, utførte i 2007 feltarbeidet ved Femtevasselve og påviste fossenever. Nord-Salten Kraftlag A/L henvendte seg derfor til undertegnede, nå ansatt i Rådgivende Biologer AS, for å foreslå mulige avbøtende tiltak.

Tiltaksområdet ligger innenfor utbredelsesområdet til fossenever i Norge og Hamarøy er et av kjerneområdene til arten. Fossenever er rødlistet i Norge med kategorien ”sårbar” (VU). I følge Rødlistebasen til Artsdatabanken (www.artsdatabanken.no) er de viktigste truslene mot arten hogst, lokal endring av fuktighetsforhold og generell reduksjon i habitat.

Aller først er det nødvendig å presisere at rødlistede arter (som alle andre arter), er dynamiske i den forstand at de etableres på en lokalitet, dør og opptre på den samme eller på nye lokaliteter senere. Det at en rødlistet art på et gitt tidspunkt er registrert på en lokalitet betyr derfor ikke at den alltid vil forbli der. Et annet aspekt er at flere rødlisteforekomster, også av andre organismegrupper, kan finnes i et område selv om de ikke er påvist under feltarbeidet. Som eksempel kan nevnes at i et studium av rødlista moser og lav på osp i Fitjar (Hordaland) ble det estimert at det bare ble påvist 0,22 % av alle rødlistearter innen et skogsområde på 550 daa i løpet av 5 ukesverk (Blom mfl. 2006, Skogeieren nr. 12). Forekomst og mengde av viktige habitater for rødlistearter må derfor prioriteres fordi forekomster av rødlistearter generelt øker med økende mengde egnet habitat. I Femtevasselve er det derfor viktig å bevare substratet arten vokser på og habitatet den lever i. I dette tilfellet er det osp, gran, rogn og gråor i blåbærskog. Nærheten til det fuktige miljøet fra Femtevasselve er også viktig. På bakgrunn av dette foreslås derfor følgende avbøtende tiltak:

- Bevare viktige substrater for fossenever i tiltaksområdet. I følge Tønnsberg mfl. (1996, Sommerfeltia 23) er osp, gran, rogn og gråor de viktigste substratene for fossenever i Norge.
- Habitatene til disse treslagene må også bevares og sikres. Unngå derfor hogst i områdene nær elvestrengen. På denne måten vil habitatet (blåbærskogen) bevares og andre viktige miljøforhold, som for eksempel solinnstråling og fuktighet, vil dermed opprettholdes.
- Revegetere nedgravd vannvei til opprinnelig vegetasjon.
- Etablere terskler i elva. Redusert vannføring med dertil lokal endring av fuktighetsforhold regnes som en trussel for fossenever i Norge (se ovenfor). For

fossenever vil terskler være et godt avbøtende tiltak fordi disse vannansamlingene vil, sammen med foreslått minstevannføring, bidra til å opprettholde luftfuktigheten i områdene nær elva."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Tiltakshaver er Nord-Norsk Småkraft AS. Selskapet eies med lik andel av Miljøkraft Nordland AS, SKS Produksjon AS, Nord-Salten Kraftlag AL, Rødøy-Lurøy Kraftverk AS, Troms Kraft Produksjon AS og Ballangen Energi AS. Selskapet skal bygge, drive og eie små kraftverk i Nord-Norge. I tillegg skal selskapet fungere som en utbyggingspartner for private grunneiere.

Om søknaden

Nord-Norsk Småkraft AS søker etter vannressursloven § 8 om tillatelse til å bygge Femtevassella kraftverk. Videre søkes det om tillatelse etter energiloven til å bygge og drifte Femtevassella kraftverk med tilhørende koblingsanlegg og kabler.

Søker ønsker å utnytte et fall på 70 m mellom inntak på kote 144 og utløp på kote 74. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 2,7 MW og vil få en midlere årsproduksjon på 8,0 GWh.

Utbyggingen av Femtevassella kraftverk krever konsesjon etter vannressursloven § 8. Konsesjon kan bare gis hvis fordelene med tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet, jf. § 25.

Beskrivelse av området

Femtevassella ligger i Hamarøy kommune i Nordland fylke med Innhavet 17 km nord for kraftverket som nærmeste tettsted. Elva er en del av Sagelvvassdraget som består av syv vann med relativt korte elvestrekninger i mellom. Femtevassella forbinder Femtevatnet og Fjerdevatnet.

Kraftverket vil utnytte et nedbørfelt på 46,5 km². Nedbørfeltet er preget av snaufjell, noe myr, skogkledde dalsider og vann. Fra inntaket og nedover mot planlagt kraftstasjon preges landskapet av skog og myr.

Femtevassella er om lag 2 km lang. Den starter på kote 146 i Femtevatnet og munner ut i Fjerdevatnet på kote 72. Ved planlagt kraftstasjonsområde, ca. 500 m oppstrøms innløpet i Fjerdevatn, flater elva ut. Dette siste strekket kalles også Storelva.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Europavei 6 (E6) krysser Femtevassella like nedstrøms planlagt inntakssted og følger østsiden av elva om lag 500 m før den svinger bort fra elva og fortsetter ned mot østsiden av Fjerdevatnet.

Nord for brua hvor E6 krysser Femtevassella går det en traktorvei/grusvei nordover langs vassdraget opp til Sjettevatnet.

Deler av Sagelvvassdraget har blitt utbygd for kraftproduksjon. Rekvatnet har blitt overført til Fjerdevatnet via kraftverket Rekvatn. Vannet Slunkajavrre har gjennom regulering og etablering av Slunkajavrre kraftverk i 1983 blitt overført til Rekvatnet, med den følge at avrenningen til

Sjuendevatnet, Sjettevatnet og Femtevatnet har blitt sterkt redusert. Sagvatnan nedstrøms Fjerdevatnet er reguleringsmagasin for Sagfossen kraftverk.

En 22 kV kraftlinje følger i varierende avstand E6 og Sagelvvassdraget. Kraftledningen kommer fra sørvest, krysser Sjettevasselve og går deretter noe opp i terrenget, nordover mot Fjerdevatnet. Kraftlinjen ligger om lag 600 m fra kraftstasjonsområdet på motsatt side av E6.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket vil bli lagt på kote 144. Det vil bli bygget en terskel i betong med høyde på 1 m og bredde på 50 m. Inntaket vil være dykket 4 m for å sikre isfrie forhold og det vil derfor være nødvendig å sprengte seg ned i elveleiet. Neddemt areal antas å være beskjedent.

Rørgate

Rørgaten vil i sin helhet være nedgravd og vil få en total lengde på ca. 900 m. De første 600 m fra inntaket vil rørtraseen bli lagt i myr, mens de siste 300 m vil gå gjennom spredt skog. Planlagt rørdiameter er 1400 mm.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på vestsiden av Femtevasselve på kote 74. Kraftstasjonen vil bli liggende i dagen ca. 200 m fra E6 og ca. 270 m fra nærmeste bebyggelse. Kraftstasjonen vil få et areal på ca. 100 m².

Bygget vil sannsynligvis få to francisturbiner som vil gi en samlet maks effekt på 2,7 MW. Turbinene vil ha maksimal slukeevne på 4,6 m³/s og minste slukeevne på 0,4 m³/s. Generatorene vil få en ytelse på 3,1 MVA og en generatorspenning på 6,6 kV. Transformatoren får samme ytelse og en omsetning på 6,6/66 kV.

Elektriske anlegg

Tilknytningspunkt er ca. 600 m fra kraftstasjonen. Det vil bli lagt 6,6 kV kabel frem til ny trafostasjon ved den eksisterende kraftlinjen. Områdekonsesjonær er Nord-Salten kraftlag som eier og driver den eksisterende linjen.

Veier

Det vil bli anlagt ny permanent vei fra E6 frem til kraftstasjonen. Veien vil bli ca. 1000 m lang og i hovedsak gå langs rørtraseen.

Det ble under befaring åpnet for at adkomstveien kan bli tilbakeført til kjøresterkt terreng etter utbygging. Dette for å hindre uønsket biltrafikk som kan være uheldig for reindriften.

Massetak og deponi

Masser fra inntaksarbeidene vil benyttes til veibygging frem til kraftstasjonen. Behov for masser utover dette vil bli tatt fra nærliggende massetak.

Hydrologi

Femtevasselta kraftverk vil utnytte et nedbørfelt på 46,5 km². Feltet er preget av snaufjell, noe myr, skogkledde dalsider og vann. Flomvannføringer inntreffer som oftest på våren og om høsten. Lavvannføringer forekommer vanligvis om vinteren og sensommeren.

Middelvannføringen er beregnet til 2,54 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,39 m³/s. 5-persentil for sommervannføring er 0,53 m³/s og 5-persentil for vintervannføring er 0,33 m³/s. Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 4,57 m³/s som tilsvarer 180 % av middelvannføringen. Laveste slukeevne vil være 0,46 m³/s som tilsvarer 18 % av middelvannføringen. I et år med middels vannføring vil det være 45 dager med tilrenning større enn maksimal slukeevne og 18 dager med tilrenning lavere enn minste slukeevne.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Femtevasselta kraftverk til ca. 8 GWh fordelt på 3 GWh vinterproduksjon og 5 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 28,6 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,56 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Kraftverket vil medføre et arealbruk på totalt 30,6 daa. Dette er fordelt på inntaksdam (0,1 daa), inntaksbasseng (4,5 daa), rørgate (22,5 daa), vei til kraftstasjon (3,0 daa) kraftstasjonsområde (0,5 daa). I tillegg vil det bli lagt 600 m jordkabel.

Berørt eiendom tilhører Statsskog. Det foreligger avtale mellom Nord-Norsk Småkraft og Statsskog om grunn- og fallretter.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Utbyggingsområdet er i kommuneplanen 2009-2018 regulert som "landbruks-, natur- og friluftsområde" (LNF-område) Det må derfor tas kontakt med kommunen for å avklare arealbruken i forhold til kommuneplanens arealdel ved en ev. konsesjon.

I kommuneplanen er det følgende bestemmelser for små kraftverk:

"...

1. Kommunen er innstilt på å tillate bygging av mindre kraftverk i tilknytning til følgende vassdrag: * Storvasselta, Innhavet (SK1) småkraftverk.
2. Ved bygging av mindre kraftverk skal det tas landskapsmessige hensyn.
3. Det tillates ikke bygging av permanent veg til kraftverkets inntak.
4. Det stilles krav om avbøtende tiltak og minstevannføring for å avbøte på konsekvensene for biologisk mangfold.

Opplysende retningslinjer:

Kommunen er kjent med at det foreligger planer om å etablere en rekke småkraftverk i Hamarøy, og vil gi uttrykk for at det er ønskelig med etablering av flere slike kraftverk. Slik utbygging forutsetter imidlertid at det ikke foreligger overvekt av motstridende interesser, herunder bl.a. fiske, biologisk mangfold og friluftsliv.”

Samlet plan (SP)

Femtevassselva kraftverk omfattes ikke av Samlet Plan (SP) da installert effekt er under 10 MW. Prosjektet er heller ikke i konflikt med andre SP-prosjekter.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget er ikke med i verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket kan redusere inngrepsfrie områder noe, men dette vil som følge av eksisterende inngrep være marginalt og er ikke tallfestet.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de nasjonale laksevassdragene og har ikke anadrom fisk.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 16.8.2010 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, Reindriftsforvaltningen i Nordland og Stålggo-Håbmer reinbeitedistrikt. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar. I det følgende gis et kort sammendrag av høringsuttalelsene som er referert i sin helhet foran:

Hamarøy kommune påpeker at området er benyttet til fiske- og andre rekreasjonsformål av campingturister, lokalbefolkning og hytteeiere i området. Kommunen viser videre til kommuneplanens arealdel hvor det bl.a. stilles krav om landskapsmessige hensyn, samt avbøtende tiltak i forhold til biologisk mangfold og minstevannføring.

Fylkesmannen i Nordland (FM) mener at en utbygging av Femtevassselva kraftverk vil være i strid med nasjonalt mål om å ivareta det biologiske mangfoldet og at det derfor ikke bør gis konsesjon. Dersom det allikevel skulle gis konsesjon ønsker FM at det gjøres på følgende vilkår:

- Slipp av minstevannføring hele året.
- Dersom anleggsaktivitet skal foregå nærmere aktive horndykkerreir enn ca. 500 m, bør anleggsperioden legges utenom hekkeperioden.
- Naturlig revegetering av stedege arter.
- Vekt på skånsom behandling av terreng og vegetasjon.

Sametinget har ingen merknader til søknaden om å bygge Femtevasselve kraftverk, men minner om aktsomhetsplikten etter kulturminneloven.

Nordland fylkeskommune mener at tiltaket kan få irreversible negative konsekvenser for den rødlista arten fossenever og fremmer derfor innsigelse til Femtevasselve kraftverk. Det påpekes at innsigelsen vil trekkes dersom det kan dokumenteres at kraftverket ikke vil gi nevneverdige negative konsekvenser for fosseneveren i området.

Statens vegvesen region nord uttaler at terskel og inntak nedstrøms brua på E6 over Femtevasselve vil være til minst ulempe for veitrafikken og E6. De uttaler at dersom inntaket blir lagt oppstrøms brua må det søkes om tillatelse til kryssing av vei for røtraseen, og at det ikke kan etableres installasjoner nærmere enn 15 m fra brua. Det må søkes om avkjørselstillatelse.

Reindriftsforvaltningen Nordland uttaler at det er nødvendig at reindriften deltar i planleggingen av hvordan anleggsarbeidet best mulig kan gjennomføres og at reindriften får kompensasjon for merarbeid og tap som en eventuell utbygging vil påføre. Det påpekes at reindriftens flyttleier ikke kan stenges jf. lov om reindrift § 22. Reindriftsforvaltningen ser det som en fordel at adkomstveien tilbakeføres til "kjøresterkt terreng" og at anleggsperioden foretas i tidsrom som er koordinert med reinbeitedistriktet.

Markus Kråkmo m.fl. går imot byggingen av Femtevasselve kraftverk. De mener at området har store verdier i forhold til temaene biologisk mangfold, rekreasjon og friluftsliv. I tillegg mener de at en utbygging vil redusere elvas verdi som vannkilde, og de er bekymret for hvordan reduserte flommer på utbyggingsstrekningen vil påvirke vassdraget.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- En utbygging etter de foreliggende planene, vil etter søkers beregninger gi ca. 8 GWh i ny årlig produksjon og gi noe lokale ringvirkninger, særlig i anleggsperioden.

Ulemper

- Tiltaket kan medføre negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet i og langs elva.
- En utbygging kan medføre ulemper for campingturister og friluftsliv i området.
- En utbygging kan medføre ulemper for reindrift i området.

NVEs vurdering

Det er søkt om kraftverk i Femtevasselve med inntak på kote 144 og kraftstasjon på kote 74.

Hamarøy kommune er positiv til en utbygging under visse forutsetninger. Nordland Fylkeskommune har fremmet innsigelse mot søknaden på bakgrunn av mulige negative konsekvenser for fossenever. Fylkesmannen i Nordland og Markus Kråkmo m.fl. går imot utbyggingen. Hovedargumentene mot utbygging er knyttet til konsekvenser for biologisk mangfold, kulturminner, rekreasjon og friluftsliv. Reindriftsforvaltningen stiller krav knyttet til ivaretagelse av reinbeitedistriktets interesser.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Femtevasselve kraftverk vil utnytte et nedbørfelt på 46,5 km². Middelvannføringen er beregnet til 2,54 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,39 m³/s. 5-persentilverdiene for sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 0,53 m³/s og 0,33 m³/s. Det naturlige nedbørfeltet var opprinnelig en del større. Vannet Slunkajavre ble regulert og overført til Rekvatnet i 1983, med den følge at avrenningen til Sjuendevatnet, Sjettevatnet og Femtevatnet ble kraftig redusert.

Elvestrekningen mellom inntak og kraftverk vil få sterkt redusert vannføring. Kraftstasjonen er planlagt med maksimal slukeevne på 4,57 m³/s som tilsvarer 180 % av middelvannføringen og laveste slukeevne på 0,46 m³/s. Søker har foreslått en minstevannføring på 0,39 m³/s i perioden 1. mai til 30. september og drift uten slipp av minstevannføring resten av året. Vassdraget har dominerende høstflom ved høye nedbørsmengder og vårfloam under snøsmeltingen. Lavvannføringer forekommer som oftest om vinteren og sensommeren. I et år med middels vannføring vil det være 45 dager med tilrenning høyere enn maksimal slukeevne og 18 dager med tilrenning lavere enn minste slukeevne. Dager med flomoverløp vil forekomme hyppigst under høstflommer og under snøsmeltingen om våren.

Vannføringen i Storelva, som elva kalles nedstrøms planlagt kraftstasjonsutløp, vil ikke bli endret ved en ev. utbygging. Det vil heller ikke bli vesentlig endring i vanntemperaturen nedstrøms kraftstasjonsutløpet. Det kan i sommerhalvåret bli noe høyere vanntemperatur på utbyggingsstrekningen som følge av redusert vannføring. I vinterhalvåret kan vanntemperaturen på utbyggingsstrekningen bli redusert.

Biologisk mangfold

Fossenever

Lavarten fossenever som har status som sårbar (VU) i Rødlista er registrert i influensområdet. Rødlista 2006 nevner flatehogst, vedhogst, lokal endring av fuktighetsforhold og generell reduksjon i habitat som viktige trusler mot arten. Våren 2008 sendte miljøvernminister Erik Solheim ut 430 ulike postkort, ett til hver av landets ordførere. Kortene viste et bilde av en art han ønsket kommunen skulle ta spesielt godt vare på. Til ordføreren i Hamarøy kommune ble det sendt postkort med arten fossenever.

FM mener at inngrepet i form av redusert vannføring og luftfuktighet etter all sannsynlighet vil føre til at fossenever forsvinner fra området. Nordland fylkeskommune mener at tiltaket kan få irreversible konsekvenser for arten fossenever langs Femtevasselve og fremmer derfor innsigelse til søknaden. De mener at det er manglende kunnskap om konsekvensene for arten, og at "føre-var-prinsippet" i naturmangfoldloven § 9 derfor må legges til grunn.

Sweco AS og Grønn kompetanse AS mener at redusert vannføring kan medføre negative konsekvenser for fossenever. I kommentar til Fylkeskommunens innsigelse uttaler Rådgivende Biologer AS v/Per G. Ihlen (tidligere ansatt i Sweco AS) at minstevannføring og etablering av terskler kan bidra til å opprettholde luftfuktigheten, og kan være gode avbøtende tiltak i forhold til fossenever.

Etter NVEs syn er hensynet til den rødlistede arten fossenever et sentralt moment i konsesjonsspørsmålet. En realisering av Femtevasselve kraftverk vil redusere vannføringen på utbyggingsstrekningen og dermed kunne redusere fuktigheten langs vassdraget. NVE vurderer tilgjengelig informasjon slik at fossenever ikke nødvendigvis er avhengig av direkte fossesprut, men krever en jevn høy luftfuktighet. Den aktuelle lokaliteten ved Femtevasselve er lokalisert i nærheten av elva, men det er ikke fossesprut i området. Dette tyder på at fordamping fra elva og skygge fra trær

og vegetasjon er viktige faktorer som opprettholder et fuktig miljø i fosseneverlokaliteten ved Femtevasselve.

NVEs konsesjonsbehandling av små vannkraftverk skal følge OEDs "Retningslinjer for små vannkraftverk" (2007). Arter i kategoriene kritisk truet (CR), sterkt truet (EN) og sårbar (VU) er gitt stor verdi. Det uttales at tiltak som kommer i konflikt med arter som er kritisk truet eller sterkt truet ikke kan påregne konsesjon. Det uttales videre at *"tiltak som kommer i konflikt med biologisk mangfold av stor eller middels verdi for øvrig må påregne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten, eks. i form av krav om minstevannføring og/eller andre miljøtilpasninger av prosjektene"*. Det vil derfor være aktuelt med avbøtende tiltak som reduserer konflikten, f.eks. i form av krav om minstevannføring og/eller andre miljøtilpasninger som kan bidra til å opprettholde en høy luftfuktighet ved en ev. konsesjon. Det er ikke planlagt inngrep i området hvor fosseneveren er funnet, og vekstsubstrat og skyggeforhold vil derfor ikke bli endret ved en ev. utbygging. De største potensielle negative konsekvensene er derfor knyttet til den reduserte vannføringen i elva ved en ev. utbygging. Etter NVEs syn kan det være problematisk å etablere omfattende terskler i tilknytning til fosseneverlokaliteten da bruk av maskiner i dette området vil medføre nye større inngrep. Det kan imidlertid etableres mindre terskler uten bruk av større maskiner. Samtidig er elveutformingen av en slik art at det vil være noen kulper med vannansamlinger etter en ev. utbygging i det aktuelle området. Etter NVEs syn kan slipp av tilstrekkelig minstevannføring være et godt bidrag til å opprettholde luftfuktigheten langs vassdraget. Det kan derfor av hensyn til fossenever være aktuelt å pålegge en høyere minstevannføring enn foreslått av søker dersom det gis konsesjon.

Det følger av naturmangfoldloven § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon og effekten av påvirkninger. Dagens kunnskap om virkninger av redusert vannføring for fossenever er begrenset, og ev. konsekvenser kompliseres ytterligere av andre lokale forhold som påvirker luftfuktighet og vekstforhold. "Føre-var-prinsippet" i naturmangfoldloven § 9 kommer til anvendelse hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap. Prinsippet kommer til anvendelse både ved vedtak som har betydning for naturmangfoldet, og ved beslutninger som svar på risiko for alvorlig eller irreversibel skade. Hva som ligger i alvorlig eller irreversibel skade avhenger bl.a. om arten er truet, om skaden vil være varig og om skaden vil gjøre det vesentlig vanskeligere å nå forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

Selv om det er knyttet noe usikkerhet til konsekvensene mener NVEs at fossenever sannsynligvis kan ivaretas ved en utbygging gjennom slipp av minstevannføring og ev. etablering av terskler. Videre er OEDs retningslinjer for arter med status som sårbar i Rødlista at det skal fokuseres på avbøtende tiltak. NVE mener derfor at det ikke er grunnlag for å avslå en utbygging med henvisning til "føre-var-prinsippet" i naturmangfoldloven for fossenever i dette tilfellet.

Verdifulle naturtyper

De verdifulle naturtypene gråor-heggeskog, gammel løvskog og bekkekløft ble registrert ved undersøkelsene av biologisk mangfold. Fossenever som har status som sårbar (VU) i den nasjonale Rødlista er registrert ved elvestrekningen som blir fraført vann.

Både Grønn kompetanse AS og Sweco AS har gjennomført biologiske kartlegginger av influensområdet i forbindelse med søknaden.

Det uttales i miljørapporten til Grønn Kompetanse AS for naturtypen bekkekløft at *"vegetasjonen innen naturtypelokaliteten er i stor grad sammenfallende med den øvrige vegetasjonen langs elva og det ble ikke påvist rødlistede arter. Potensialet for rødlistede arter er lite. Lokalitetens verdi settes til*

C, den har lav kvalitet som naturtype, men er likevel lokalt viktig da den utgjør en del av elvas helhet". Årsaken til at naturtypen bekkekløft er ansett som viktig, slik det er beskrevet i DN-håndbok 13 (2006), er at de har konstant høy fuktighet og stabile miljøforhold. Samtidig har de store variasjoner i naturforhold som gir et høyt artsmangfold og tidvis stort innslag av rødlistearter. Sweco AS har også gjennomført en biologisk kartlegging av influensområdet. Sweco AS er ikke enig i at elvestrekningen kan klassifiseres som naturtype bekkekløft. Sweco AS uttaler at "elva ikke har dannet noen spesiell sprekkedal, det er lite utglidninger/ras og det er god ventilering og lystilgang. I beste fall er det bare fragmenter av denne naturtypen langs elva".

Naturtypen gråor-heggeskog er vurdert til å ha verdien viktig (B). Naturtypen ligger på østsiden av elva på motsatt side av planlagt kraftstasjon. Grønn Kompetanse AS uttaler at "lokaliteten er liten. Lungenever er signalart for særlig verdifulle utforminger. Arten ble registrert på eldre lauvtrevegetasjon. Det planlegges ingen tekniske inngrep innen naturtypen, men redusert vannføring vil endre fuktigheten langs elva og innen naturtypen. Lokalitetens verdi settes til B da den er viktig i biologisk mangfold sammenheng". Årsaken til at naturtypen gråor-heggeskog er ansett som viktig, slik det er beskrevet i DN-håndbok 13 (2006), er at det næringsrike og fuktige miljøet i skogtypen gir grunnlag for høy biologisk produksjon og stort artsmangfold både blant planter og dyr.

Naturtypen gammel lauvskog, bestående av et større område med osp i nærheten av nedre del av planlagt rørgatetrasé og adkomstvei, vurderes som viktig (B). Årsaken til at naturtypen gammel lauvskog er ansett som viktig, slik det er beskrevet i DN-håndbok 13 (2006), er at naturtypen har høy produktivitet og stor andel dødt trevirke som gir artsrike biotoper. Grove ospelæger er ofte viktige levesteder for sjeldne og truede vedboende sopp og insekter.

FM uttaler at rørgaten og adkomstveien frem til kraftstasjonen kan medføre negative konsekvenser for et myrområde. Søker uttaler at myrområdet ikke vil bli vesentlig negativt påvirket da myra allerede er drenert som følge av grøfting. En ytterligere grøfting i forbindelse med nedgraving av rør og etablering av veg vil etter søkers oppfatning ikke medføre spesielle konsekvenser for myra.

En utbygging kan etter FM og Grønn Kompetanse AS sin vurdering endre forholdene for naturtypene gråor-heggeskog og bekkekløft som følge av lavere vannføring og endret fuktighet.

Etter NVEs oppfatning kan Femtevasselve ha en svak utforming av naturtypen bekkekløft. Etter NVEs vurdering kan denne bli negativt berørt av redusert vannføring ved en ev. konsesjon. Av omsyn til bekkekløften kan det derfor være aktuelt å pålegge minstevannføring ut over søkers foreslåtte slipp ved en ev. konsesjon.

Naturtypen gammel lauvskog kan bli direkte berørt av rørgatetraseen og adkomstveien til kraftstasjonen. I følge søknad kan endelig stikking av trasé ta hensyn til naturtypen. Dette kan ivaretas av NVE under detaljplangodkjenningen.

Naturtypen gråor-heggeskog kan etter NVEs vurdering bli negativt berørt som følge av redusert vannføring i elva. Det vil imidlertid fremdeles forekomme flomoverløp i elva etter en ev. utbygging, og slipp av minstevannføring kan bidra til å opprettholde en viss luftfuktighet. Naturtypen kan også bli direkte berørt av planlagt nettilknytning fra kraftstasjonen. I følge søknad kan endelig stikking av kabeltrasé ta hensyn til naturtypen. Dette kan ivaretas gjennom områdekonsesjonens virkeområde eller av NVE dersom selskapet søker egen anleggskonsesjon.

Etter NVEs syn kan adkomstvei og rørgate ha noe negative konsekvenser for myrområdet som følge av økt drenering og direkte inngrep. Etter NVEs oppfatning er det imidlertid ikke knyttet spesielle verdier til dette området.

Fugl

Horndykker som hadde status som sterkt truet i Rødlista 2006 er registrert hekkende ved Femtevasselvas utløp i Fjerdevatnet. Arten er imidlertid i Rødlista 2010 vurdert som livskraftig (LC) som følge av stabilisering og sannsynligvis økning av bestanden.

Horndykker har fått en egen handlingsplan med mål og tiltak for forvaltning (DN rapport 2009-7). Antatte trusler mot horndykker er predasjon, næringskonkurranse fra fisk, garnfiske, arealinngrep (mudring, utfyllinger, vannstandsreguleringer m.m.) og menneskelig forstyrrelse. Mulige negative konsekvenser for horndykker som kan følge av Femtevasselva kraftverk er knyttet til forstyrrelser. Fugler er generelt spesielt utsatt for forstyrrelser i hekketiden og etableringsfasen, og dersom de blir forstyrret er det stor fare for at de oppgir hekkingen eller får redusert hekkesuksess.

FM uttaler at dersom anleggsaktivitet skal foregå nærmere aktive horndykkerreir enn ca. 500 m, bør anleggsperioden legges utenom hekkeperioden som strekker seg fra mai til slutten av juli.

Det ble ikke registrert fossefall i undersøkelsene av biologisk mangfold, men det antas at arten forekommer i elva dersom mattilgangen er god nok. Sweco AS uttaler at Femtevasselva må forventes å utgå som helårsbiotop for den vanntilknyttede fossefallet som følge av at det ikke er planlagt minstevannføring om vinteren. Om sommeren vil det være grunnlag for matsøk nedover hele elva, men i følge Sweco AS er det sannsynlig at fossefallet helst benytter de øvre delene, oppstrøms inntaket, som følge av høyere vannføring der.

Etter NVEs syn er Femtevasselva av en slik art at fossefall kan bruke vassdraget til både hekking og matsøk. Vassdraget innehar noen små fosser og stryk som kan fungere som hekkeplasser. Elva har også et variert substrat som gir opphav til ulik bunndyrfauna som er viktig føde for fossefallet. En utbygging som omsøkt vil forringe livsmiljøet for fossefallet. Mindre vannføring i elva i hekkesesongen vil gi mindre fossesprøyt og lavere lydnivå fra fosser og stryk slik at hekkeplasser kan bli avslørt når ungene tigger etter mat. Etablering av predatorsikre hekkedammer på egnede steder kan derfor være et godt avbøtende tiltak. Dette er pålegg som FM kan gi gjennom standardvilkår for naturforvaltning. Næringsgrunnlaget vil reduseres ved en utbygging, men dersom det pålegges tilstrekkelig minstevannføring hele året vil noe av næringsgrunnlaget ivaretas også etter en utbygging. Samtidig er det strekninger oppstrøms inntaket som ikke blir berørt, og som vil bidra til å opprettholde næringsgrunnlaget etter en ev. utbygging.

Planlagt kraftstasjon for Femtevasselva kraftverk vil ligge oppstrøms områdene som benyttes av horndykker til hekking og fødesøk. Videre er det blant annet en øy i vassdraget mellom kraftstasjonen og hekkeområdet for horndykker, som vil dempe forstyrrelsene fra anleggsarbeid ved en ev. konsesjon. Sammenstilt med at arten nå har status som livskraftig, anser ikke NVE det som nødvendig å pålegge begrensninger i anleggsperioden av hensyn til horndykker.

Fisk

Ørret er i følge tilgjengelig informasjon eneste fiskeart i Femtevasselva. Det er ingen anadrom strekning som vil bli berørt.

Sweco AS har gjennomført en grov bonitering av vassdraget som viser at det er få egnede steder for fisk på utbyggingsstrekningen. I de øvre og stilleflytende delene av Femtevasselva, oppstrøms inntaksdammen, skal det imidlertid være gode forhold for ørret.

Markus Kråkmo m.fl. mener at Storelva er en viktig gyteplass for ørret.

Sweco AS vurderer influensområdet til å ha liten verdi for fisk og ferskvannsbiologi.

NVE anser ikke konsekvensene for fiskeinteressene på utbyggingsstrekningen for å være av stor betydning i konsesjonsspørsmålet. Slipp av minstevannføring vil etter vårt syn bidra til å ivareta interessene ned til kraftstasjonen. Inntaket skal i følge søker ikke medføre at vannstanden heves over normal vannstand. Elvestrekningen oppstrøms inntaket vil derfor ikke bli nevneverdig berørt av en utbygging. Videre vil det ved en ev. konsesjon etter vårt syn være lite problematisk å etablere forbivandringsmuligheter for fisk i tilknytning til anordning for slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen.

Etter vår vurdering vil ikke fisk i Storelva, som ligger nedstrøms kraftstasjonen, bli nevneverdig berørt av en utbygging. Det er lite fall i Storelva frem til Fjerdevatnet og det er lite trolig at stans i kraftstasjonen kan medføre tørrlegging av fisk og rogn på denne strekningen.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivaretatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden om Femtevasselve kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

Ved området hvor inntaket er planlagt er det i dag tilrettelagt rasteplass for bilister og campingturister. Lignende tilrettelegginger er gjort flere steder langs grusveien frem mot Femtevatnet. Den samme veien fører også frem til flere hytter i området. Området rundt Femtevatnet og Sjettevatnet er gjennom kommunens friluftskartlegging angitt som særdeles viktig utfartsområde (A+). Det fremgår av kommunens vurdering at området er tilrettelagt med parkering, gapahuker, hytter, grillplasser og båtutleie, og at det er et mye brukt turområde både vinter og sommer. Hovedbruken er knyttet til fiske, ski- og fotturer. Det planlagte inntakspunktet er lokalisert til friluftsområdets avgrensing i nord.

FM mener at inntaksdam og redusert vannføring vil kunne redusere opplevelsesverdien av friluftsområdet.

Hamarøy kommune påpeker at området i tillegg til camping, er benyttet til fiske- og rekreasjonsformål for lokalbefolkning og hytteiere i området. Markus Kråkmo m.fl. mener at området, både ovenfor og nedenfor E6, benyttes i stor grad som rekreasjons- og friluftsområde.

Etter NVEs syn vil en utbygging medføre noe negative konsekvenser for friluftsliv og brukerinteresser. De største negative virkningene vil være under anleggsperioden. Inntaket vil ligge i området som kommunen klassifiserer som et svært viktig utfartsområde, mens resten av tiltaket vil ligge utenfor. Etter vår vurdering er det mulig å få en god anleggsmessig utforming av inntaket. Dette vil bidra til å redusere inntrykket av anlegget fra rasteplassen og E6.

Etter vår oppfatning vil tiltaket og den reduserte vannføringen ved en ev. konsesjon også være noe uheldig for opplevelsen av landskap, friluftsliv og andre brukerinteresser nedstrøms E6. Etter vår oppfatning vil imidlertid konsekvensene være akseptable for disse punktene dersom det legges vekt på

en god anleggsmessig utforming, og at det settes krav om en minstevannføring som ivaretar interessene.

Kulturminner

I området, og parallelt med planlagt inntak, rørgatetrasé og adkomstvei, er det rester av den arktiske jernbanen som var under bygging mot slutten av andre verdenskrig (Polareisenbahn). Det er ikke kjente automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet.

Sporene etter jernbaneanlegget omfatter bl.a. brukar for kryssing av Femtevassselva, jernbanefylling, støpte stikkrenner og tufter etter anleggsleir. Polareisenbahn er av fylkeskommunen vurdert til å være et krigskulturminne av stor regional verdi. Hamarøy krigsmuseum har planer om å tilrettelegge sporene etter jernbaneanlegget for besøkende.

Fylkeskommunen uttaler at tiltaket potensielt kan rasere viktige deler av kulturminnet Polareisenbahn, men at det ved tilpasning av tiltaket vil være mulig å unngå direkte konflikt. Fylkeskommunen påpeker at detaljplanleggingen ved ev. konsesjon må foregå i samråd med dem.

NVE registrerer at Nordland fylkeskommune vurderer Polareisenbahn til å ha stor regional verdi, samt at Hamarøy krigsmuseum har planer om å tilrettelegge for besøkende. Samtidig vurderer fylkeskommunen at det er mulig å gjennomføre tiltaket uten å komme i direkte konflikt med kulturminnene. På bakgrunn av dette mener NVE at krigskulturminnene kan ivaretas gjennom å involvere fylkeskommunen i detaljplanleggingen vedrørende ivaretagelse av dette kulturminnet og gjennom NVEs detaljplangodkjenning.

Reindrift

Prosjektområdet ligger i Stájggo-Hábmer reinbeitedistrikt. Reinbeitedistriktet har en flyttlei langs elvas vestsida som krysser Femtevassselva omtrent 100 m ovenfor planlagt kraftverksinntak. Videre har myrområdet hvor det er planlagt anlagt adkomstvei til kraftstasjon og rørgatetrasé, funksjon som beite og oppsamlingsområde før kryssing av E6 og elva. Flytting av rein i prosjektområdet foregår hovedsakelig om våren og høsten/vinteren.

Reindriftsforvaltningen uttaler at det er viktig at det ikke blir bygget en inntaksdam som vil medføre at flytting av rein blir vanskeliggjort eller umulig. Reinbeitedistriktet ytrer i den sammenheng bekymring for mer usikker is som følge av en utbygging.

Reindriftsforvaltningen uttaler at det er viktig at rørgata blir gravd ned og planert. Videre kan adkomstveien bli problematisk for reindriften dersom den trafikkeres i perioder området er i bruk som oppsamlingsområde og flytting av rein. Det vil derfor være fordelaktig om veien stenges med bom eller tilbakeføres til "kjøresterkt terreng" etter bygging. Sistnevnte er etter reinbeitedistriktets syn det beste, da bilveier med bom etter deres erfaring ofte blir lett tilgjengelige gjennom omfattende utdeling av nøkler.

Femtevassselva fungerer i dag som et naturlig stengsel når rein oppholder seg i oppsamlingsområdet. Elva som naturlig stengsel kan reduseres ved en utbygging. Reindriftsforvaltningen mener derfor at minstevannføringen bør settes høyest mulig for å opprettholde elva som naturlig stengsel.

Reindriften flyttleier har et sterkt vern gjennom lov om reindrift av 2007 (reindriftsloven). I lovens § 22, annet ledd står det følgende: "Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det."

Tillatelse til omlegging eller etablering av nye flyttleier kan gis av Landbruks- og matdepartementet, jf. forskrift av 5.6.2007 om delegering av myndighet etter reindriftsloven.

Ståjggo-Hábmer reinbeitedistrikt mener at de har krav på økonomisk kompensasjon for merarbeid og tap, både i forbindelse med anleggsarbeidet og på grunn av dårligere flyttemuligheter. Distriktet forutsetter at dette blir tatt opp dersom det blir gitt tillatelse til kraftverket.

Reindriftsforvaltningen i Nordland påpeker viktigheten av at reindriften får være aktivt med i planleggingen og understreker at reinbeitedistriktet er direkte part dersom det gis tillatelse til en utbygging.

Plassering og utforming av inntaksdammen må gjøres på reindriften premisser slik at flyttleien ikke blir negativt berørt. Etter NVEs vurdering kan inntaket anlegges på en slik måte at vannstanden ikke heves utover dagens normalvannstand. Isforholdene i elva ved flyttleia vil da heller ikke bli endret fra dagens situasjon. Alternativ inntaksplassering nedstrøms E6 kan også være et alternativ om søker og reindriften finner dette hensiktsmessig. Dette kan etter NVEs syn avgjøres som del av detaljplangodkjenningen ved en ev. konsesjon.

Videre kan krav om nedgravd/nedsprengt vannvei på hele strekningen samt adkomstvei stengt med bom, eller ev. tilbakeføring av adkomstveien til "kjøresterkt terreng" etter utbygging, etter vårt syn avbøte de negative konsekvensene for reindrift. Flyttleien vil da ikke berøres i nevneverdig grad dersom anleggsperioden avklares i samråd med reinbeitedistriktet. NVE forutsetter at representanter fra Ståjggo-Hábmer reinbeitedistrikt blir involvert allerede på planleggingsstadiet, slik at deres synspunkter i forhold til praktisk gjennomføring ved eventuell bygging blir hørt og tatt hensyn til. Hvis distriktet gis anledning til å komme med innspill i forhold til tidspunkt for anleggsdrift i berørt område, mener NVE at virkningene for reindriften vil være begrenset. Med nevnte tiltak vurderer NVE at forholdet til reindriften ikke har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet, og at de påpekte ulemper ikke er større enn at de kan løses gjennom minnelig avtale mellom partene.

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Markus Kråkmo m.fl. uttaler at elva nedstrøms den planlagte kraftstasjonen benyttes av vannkilde av minst to hytter. De uttaler videre at *"en minstevannføring sommerstid vil antageligvis medføre at elva heller ikke kan benyttes som vannkilde. Dette fordi elva ved ujevn vannføring blir svært misfarget og full av mudder, og ved lav vannføring blir elva nesten stillestående fra holmen og ned mot Fjerdevann."*

Det vil ikke reguleres vann og vannføringen nedstrøms kraftstasjonen vil ikke bli endret fra dagens situasjon. Etter NVEs syn vil derfor ikke en utbygging medføre nevneverdige negative konsekvenser for drikkevannsuttak nedstrøms kraftstasjonen. Dersom vannkvaliteten likevel skulle bli redusert vil utbygger være ansvarlig for å ordne forholdene for de som blir berørt. På utbyggingsstrekningen kan lavere vannføring medføre økt avsetning av sedimenter ut over dagens situasjon. Det vil imidlertid forekomme flomoverløp som vil bidra til at sedimenter spyles ut av vassdraget.

Sumvirkninger

Sumvirkninger utgjør her de samlede konsekvensene av flere vannkraftanlegg innenfor et geografisk avgrenset område. Selv om det enkelte utbyggingsprosjekt kan ha relativt begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, kan de samlede effektene av mange slike prosjekter få store konsekvenser.

Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Dette kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven i Ot.prp. nr. 39 (1998-1999), side 105 og OEDs retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007) samt i naturmangfoldloven § 10 "Økosystemtilnærming og samlet belastning".

Deler av Sagelvvassdraget har blitt utbygd for kraftproduksjon. Rekvatnet har blitt overført til Fjerdevatnet via kraftverket Rekvatn. Vannet Slunkajavrre har gjennom regulering og etablering av Slunkajavrre kraftverk i 1983 blitt overført til Rekvatnet, med den følge at avrenningen til Sjuendevatnet, Sjettevatnet og Femtevatnet har blitt sterkt redusert. Sagvatnan nedstrøms Fjerdevatnet er reguleringsmagasin for Sagfossen kraftverk. Det er søkt om tillatelse til bygging av minikraftverket Mølnelva kraftverk i Mølnelva om lag 500 m øst for Femtevasselve kraftstasjon. Denne søknaden er foreløpig ikke tatt opp til behandling.

De eksisterende utbyggingene i området tilsier at sumvirkninger må tas hensyn til i konsesjonsspørsmålet. Byggingen av Femtevasselve kraftverk og de eksisterende inngrepene er imidlertid etter NVEs syn ikke av en slik art at det vil medføre uakseptable sumvirkninger for landskap, miljø eller andre interesser i regionen.

Oppsummering

Nord-Norsk Småkraft AS er søker og vil med en utbygging etter foreliggende planer etablere et småkraftverk med en årlig produksjon på inntil 8,0 GWh fornybar energi. Kraftverksutbyggingen vil gi positive ringvirkninger gjennom noe økt lokal næringsaktivitet, særlig i anleggsfasen.

De verdifulle naturtypene gråor-heggeskog og gammel lauvskog er registrert i influensområdet. Vassdraget har muligens også en svak utforming av naturtypen bekkekløft. Fossenever som har status som sårbar (VU) i Rødlista er registrert langs vassdraget.

Hamarøy kommune er positive til en utbygging under visse forutsetninger. Nordland fylkeskommune har fremmet innsigelse mot søknaden på bakgrunn av mulige negative konsekvenser for fossenever. Fylkesmannen i Nordland og Markus Kråkmo m.fl. går imot utbyggingen. Hovedargumentene mot utbygging er i forhold til negative konsekvenser for biologisk mangfold, kulturminner, rekreasjon og friluftsliv. Reindriftsforvaltningen, til dels på vegne av reinbeitedistriktet, stiller enkelte krav knyttet til avbøtende tiltak og tidsrom for gjennomføring av anleggsarbeid.

NVE legger vekt på at tiltaket vil gi noe økt produksjon av fornybar energi og bidra til lokal næringsutvikling og verdiskapning. NVE vurderer samlet sett at en utbygging av Femtevasselve kraftverk vil ha akseptable miljømessige konsekvenser. Ved en utbygging med nærmere fastsatte avbøtende tiltak, herunder slipp av minstevannføring, mener NVE at virkningene for biologisk mangfold og øvrige allmenne interesser vil være akseptable.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Nord-norsk Småkraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Femtevasselve kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Det er per i dag uklart om det er kapasitet i lokalt nett. NVE vil derfor ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Nord-Salten Kraftlag er områdekonsesjonær og skal ifølge søknaden stå for bygging og drift av anlegget. Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til eksisterende nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon. Plan for nettilknytning vil bli sendt på begrenset høring, og trasé for kabel vil da inngå som tema. Ved uenighet kan saken bringes inn for NVE som behandler den som søknad om anleggskonsesjon.

Dersom Nord-Norsk Småkraft AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	2,54
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,39
5-persentil sommer	m ³ /s	0,53
5-persentil vinter	m ³ /s	0,33
Største slukeevne	m ³ /s	4,57
Minste slukeevne	m ³ /s	0,46

Middelvannføringen er beregnet til 2,54 m³/s. Det er søkt om en maksimal slukeevne for kraftverket på 4,57 m³/s som utgjør 180 % av middelvannføringen. Søker foreslår slipp av minstevannføring på 0,39 m³/s i tidsrommet 1. mai til 30. september. Årsproduksjonen er beregnet til 8 GWh.

En redusert vannføring vil gi en permanent negativ endring for vassdragstilknyttet naturmiljø og elva som landskapselement. Fossenever, med status sårbar i Rødlista, kan bli negativt berørt av den reduserte vannføringen. I tillegg vil fisk, bunndyr og fossefall, samt den verdifulle naturtypen gråorheggeskog, sannsynligvis bli negativt berørt av redusert vannføring.

NVE mener at det må slippes vann forbi inntaket til kraftverket for å redusere negative virkninger av utbyggingen på det biologiske mangfoldet og av landskapsmessige hensyn. Vannføringen i elva vil i store deler av året være avhengig av minstevannføring for å ikke fremstå som tørrlagt, og for å opprettholde en viss fuktighet. Slipp av minstevannføring vil også bidra til å opprettholde elva som naturlig sperregjerde for rein.

Ut fra dette fastsetter NVE en minste vannføring på 0,60 m³/s i perioden 1. mai til 30. september og 0,30 m³/s resten av året. Produksjonen når minste vannføringen legges til grunn, vil bli om lag 7,20 GWh.

Etter vårt syn vil dette gi gode fuktighetsforhold i området der fossenever er lokalisert. Dette området er ikke direkte påvirket av fossesprut, men snarere fuktighet fra elva og skygge fra vegetasjon rundt. 0,6 m³/s tilsvarer en vannføring godt over det som er naturlig lav vannføring om sommeren. I tillegg er en slukeevne på 180 % av middel vannføringen relativt moderat og det vil forekomme jevnlig overløp om sommeren. Etter vårt syn vil lokaliteten med fossenever ivaretas på en god måte.

Det skal etableres måleanordning for registrering av minste vannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minste vannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Dataene skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold, landskap og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart, jf. våre merknader foran under avsnittet "Forholdet til energiloven".

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak (kote)	144
Kraftstasjon (kote)	74
Største slukeevne	4,57 m ³ /s
Minste slukeevne	0,46 m ³ /s
Vannvei	Nedgravd
Vei	Midlertidig adkomstvei frem til kraftstasjon som skal tilbakeføres til kjørestert terreng etter utbygging.

Mindre endringer kan godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Narvik og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Detaljer i prosjektet, som utforming av inntaket, støydemping og miljøtilpasning av kraftstasjonen med mer, ligger under denne post.

Grunnet hensyn til fossenever vil det ikke gis tillatelse til å øke slukeevnen utover det som er fastsatt.

Endelig plassering og utforming av inntaksdammen må komme fram i detaljplanene. Inntaket vil plasseres i et parti av elva som er godt synlig fra E6 og etablert rasteplass, og området er ansett for å være et viktig utfartsområde. Det må derfor legges stor vekt på å få en god landskapsmessig tilpasning. Vannstanden ved inntaket skal av omsyn til reindrift ikke heves slik at flyttleien over elva stenges.

Utbygger må legge stor vekt på at rørgatetraseen blir så lite synlig som mulig etter at anlegget er ferdig. Rørgaten skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn.

Reindriften skal involveres under utarbeidelse av detaljplanene og konsulteres jevnlig under byggearbeidene slik at deres ønsker og behov blir tilfredsstilt i så stor grad som mulig.

Rørgate og adkomstvei frem til kraftstasjonen skal legges utenom den registrerte naturtypen gammel løvskog.

Eventuelle terrengskader som følge av transport skal utbedres så raskt som mulig. Ved godkjenning av detaljplanene vil NVE legge vekt på at de tekniske inngrepene skal få en god utforming.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge andre avbøtende tiltak enn ev. oppsetting av hekkedasser for fossefall eller etablering av terskler av hensyn til fossenever dersom Fylkesmannen finner det nødvendig. Ev. pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen og Sametinget kommer inn under dette vilkåret.

Planområdet har flere krigskulturminner av regional verdi. Søker skal derfor strebe etter å tilpasse anlegget slik at kulturminnene ivaretas. Endelig løsning avklares gjennom godkjenning av detaljplanen som må utarbeides i samråd med Nordland fylkeskommune. Det vil likevel være NVE som skal godkjenne planene.

Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

"Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Utbyggingen må skje på en skånsom måte slik at det blir minst mulig tilslamming i vassdraget og naturen for øvrig. Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

NVE minner om Statens vegvesens merknader. Statens vegvesen uttaler at det må være minimum 15 m bredde oppstrøms langs E6 hvor det ikke kan etableres installasjoner for kraftanlegg. Det må søkes om tillatelse til rørkryssing av bro eller vei, og det må søkes Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra E6 før utbygging

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved

tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyten av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Nordland fylkeskommunes innsigelse

Etter Nordland fylkeskommunes syn er ikke kunnskapsgrunnlaget i forhold til hvilke konsekvenser en kraftutbygging vil ha på fosseneverlokaliteten i Femtevasselva god nok, og fylkeskommunen mener derfor at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven må legges til grunn. Nordland fylkeskommune mener at tiltaket kan få irreversible negative konsekvenser for den rødlista arten fossenever og fremmet derfor innsigelse til Femtevasselva kraftverk i sin høringsuttalelse av 14.6.2010.

I medhold av bestemmelsene i plan og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 og vannressursloven § 24 har statlige fagetater og fylkeskommuner innsigelses- og klagerett. En innsigelse som ikke blir imøtekommet og trukket, fører til at saken etter behandling i NVE skal avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Det ble arrangert møte mellom Nordland fylkeskommune og NVE den 23.8.2010. Fylkeskommunen fikk i møtet anledning til å utdype begrunnelsen for innsigelsen, samt diskutere mulige løsninger med NVE.

Våre vurderinger av konsekvensene for fossenever ved en utbygging av Femtevasselva kraftverk er beskrevet under temaet "biologisk mangfold" og i post 1 om minstevannføring under "merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven" i dette dokumentet. Basert på våre vurderinger av mulige negative konsekvenser for fossenever, samt retningslinjene som ligger til grunn for vår saksbehandling, er Nordland fylkeskommunes innsigelse ikke imøtekommet. NVEs vedtak vil derfor oversendes Olje- og energidepartementet dersom innsigelsen ikke trekkes i løpet av klagefristen. Hvis innsigelsen ikke trekkes er vedtaket gitt oppsettende virkning frem til Olje- og energidepartementet gir endelig konsesjonsvedtak.